Ч. 6. САМБІР 1935. Рік V.

ЛІТОПИС БОЙКІВЩИНИ

Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени.

Адреса Редакції й Адміністрації: Самбір, вулиця Тиха ч. 1.

ЗМІСТ:

10346 КРАТКИЙ ПАСПОРТ КНИГИ +5

Шифр Т52 Л64 Инв. № 2626702

Автор

Название Літопис Бойківщини. ч. 6.

Место, год издания Самбір, 1935.

Кол-во стр. 33, С. 37-60, [1] с.: факс.

-"- отд. листов

-"- иллюстраций

-"- карт

-"- схем

Том ___ часть 6 вып. ___

Конволют

Примечание:

29.11.91.

Ч. 6. САМБІР 1935. Рік V.

ЛІТОПИС БОЙКІВЩИНИ

Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени.

Адреса Редакції й Адміністрації: Самбір, вулиця Тиха ч. 1.

о. ЮРІЙ КМІТ.

Ще про Волосатий.

Від Редакції: Після статті дра Я. Фальковского, „Село Волосате" в попередньому числі ЛБ, містимо дальші матеріяли про це село, що їх зібрав другий співучасник наукової експедиції в це село влітку 1934 р. о. Ю. Кміт.

Село Волосатий (народня назва; урядово: Wołosate) зберігає в собі поза зверхнім убозтвом і примітивною матеріяльною культурою багацько інтересного з іншого боку. Підо впливом різних течій і налітань затрачується неодно, що варте належної зуважливости.

А. Топографія.

Село складається з тринадцятьох „окру́гів" (частин), як от: 1. Нижьний Кони́ць*); 2. Зарінчьа́ни; 3. Зьвірь — та́кий го́дний по́тык; 4. Загу́тина; 5. Милники́**); 6. Коріні́; 7. Єди́н Горб; 8. Дру́гий Горб; 9. Сыкачьі́ (Сыкачьі́ство); 10. На Си́глы́; 11. На Ро́вени; 12. Прадыіди́; 13. Ви́шьний Ко́ни́ць.

Село має понад сотку назов у своїх горах, горбках, полонині, луках, полях, потоках і потічках і ін. Тут щиро дякую о. В. Трицецькому, що схотів пізніше подати при кожній місцевині, що вона є, чого я не міг учинити при швидкості запису.

---

*) Чув я зм'якшене й тверде закінчення; перше тут загальніше.

**) И по г, к, х вживаю замість ы (як у Словнику, так і тут) — воно міцно згрубіле, приголосний звук видається подвоєний.

Бевзи́ (лука). Беззýбого Пóльанка (лука). Бéрце (орне поле). Би́ньів Горб (орне поле). Биськід (ліс). Биськіди (лука й орне поле). Борсýчьини (лука). Буковиньки (орне поле). Буртьí (лука). Вільховáньа (лука й пасвиско). Вільшьинá (idem). Волосáтка (пóтьік). Волосáтчьик (пóтьік). Гáличь (лука й пасвиско). Гáличька (лука). Глистáк (лука). Гни́ла (лука). Голопýпови (лука). Грáбівка (орне поле). Грьадки́ (лука). Гýдьів Вéршьок (ліс). Гусаріська Пóльанка (лука). Димýрчьат (лука). Дóвга (орне поле). Доли́пи (орне поле). Дощьанки́ (орне поле). Дьідова (орне поле). Жьи́тищье (орне поле). Жьолоби́ (лука). Жьолобóк (лука й орне поле). Жьóльіб (лука). Заглубóкий Пóтьік (орне поле). За Гни́лов (орне поле й лукá). Зади (орне поле). Зàстава (лука). Захіська луки). Звадли́вий (лука). Звóриць (потьічьóк). У ксьéндзовім Зьвíрьци упли́ват віdси Волосáтчьик. Зимівки́ (лука). Злóмищьа (лука). Зьвірцьі (орне поле). Кáганьчьова (пóтьік). Попільá грани́цьі Устріцької. Ки́чьира (лука). Ки́чьирька (plur. Кичьирьки́, (орне поле). Кіньчьик (лука). Кльобáк (орне поле). Кóпини (лука). Копирьцьíв (полонина—пасвиско). Кошьáрищьа (лука). Кри́ва Пóльанка (орне поле). Кри́мінь (лука). Кри́мянка (орне поле). Ксьéндзьів Кут (лука). Кýликови (лука). Кули́ньат Лаз (орне поле й лука). Лази́ (орне поле). Лани́ (пасвиско). Ли́пчьина (лука). Лисаньа (лука). Мадьáрів Жьóльіб (лука). Ми́льова Рóвінь (пасвиско). Миньчьóли (луки й орне поле). Миньчьíв (луки). Мірки́ (орне поле). Млини́щье (орне поле). Мохначьки́ (лука). Мочьи́ло (пасвиско) — Ту воли са глýпают“. Мрáзницьі (лука). Наки́довиць (орне поле й лука). Óбпога (лука). Оки́нцьа (орне поле). Пáсьіки (орне поле). Пáцолова (орне поле). Під Білим Кáміньом (лука). Плóсьінь (лука). Полонинкá (лука). Польáниц (пóтьік і прóгін). Польанки́ (луки). При́сьльіп (луки). Ришькíв (пóтьік). Рóвінь (орне поле й лука). Розси́паниць (ліс). Романцьíство (лука). Рóстоки (луки й орне поле — більший обшир — з 200 ha). „Дóльів Рóстоками пó-

тьік Гни́ла плине́". Ро́сьтьічьки (лука). Салашьи́щье (лука). Си́гла (лука). Сиго́вка (ліс). Си́мків Ве́ршьок (лука). Стоя́чька (пасвиско). „Во́ли ту стояг." Сти́на (лука). Сти́ни (лука й орне поле). Сти́ньчьа (лука). Тарницьа (гора). Тиндикіська (орне поле). Тріскотьі́ство (орне поле) Ухо́дищьа (лука). Хайди́ха (орне поле). Хмили́нцький (орне поле). Хрест (лука). Цьома̀ньа (лука). Чьипира́ньа (лука). Чьире́мха (лука). Шьва́йків Горб (орне поле). Шьокота́ньа (лука). Щьа́винка (лука й пасвиско). Ялинки́ (орне поле). Яма (лука).

Записано від Михайла Мощьичьа, прозваного Чьура.

Б. Особове назовництво.

I. Прізвища.

Наводжу з метрик (1785—1840), що писані попольськи. При „conditio" (професія) вписували в різних літах „prosty"; „rolni"; „chłopi"; „poddani"; „kmieć". З добавкою kmieć „панцьке ни роби́ли". Хрестик означає, що вже цього „корчьа́ ни є".

Бадидова+ — є й Maria, corka Wasyla Badydy. Бега є й Kost Behow. Брус Кмєць. Гуда — Andriy Huda Kmieć z Wołosatego; Ilko Uda (Huda) Kmieć z Wołosatego. Ґудзан єй Andrey Guzan; Fedor Gudzan Kmieć z Wołosatego. Довицкого+ (дочка). Зьанич+. Карбівник—Karbownik. Ленко Кмєць. Личкова+ (Теодосія). Мошьичь*) — є й Sawka Mościc Kmieć. Ма́хнич+. Михнич. Мунґолічова (Теодосія). Митів (добавок). Никорт. Петрушівцьа+ (дочка). Прьатка*) — є теж Iwan Pradka, z Wołosatego. Платко — Iwan Płatko z Wenger. Русин Кмєць.

Сеньків. Сенич.+ Салада (Matiy).

Татальіба*) — є й Prokop Tatałyba; Iwan Taliba Kmieć. Телебан — Maryia, corka Hrycia Telebana. Утич.+ Фирґан (тепер фа́рґан) — Pelahia, corka Iwana Fyrgana. Хайда — Chayda. Цитрятчин.+ Янко; Янкового — є й Stefan Jankow z Wołosatego; Dmitro Janko Kmieć z Wołosatego. Яремич.+

*) Теперішня народня вимова.

II. Необразливі прозви.

Бáльо. Бугаї (Янкú). Кориньі (Брусú). Щьипанкú (Когути). До одного члена привязані прозви: Гірьак, Круц, Мéко, Пізьо. Папірьки, Рéрьа, Шьýберь і образливе ґонтáрь.

III. Образливі прозви.

Безшьáпкий. (Йду до Безшьáпкого). Бушьі, Бушьів (Ребінчьакú).

Найбільша образа: Ти ходáку!

В. З церковної минувшини.

Метрики вдавнину візитувала духовна (декан) і світська (ляйтант — у літах 1819—1822 Endemann Leutant) влада.

Під 1845 р. вписана аднотація:

Zarządza się niniejszem, aby podług przepisów, czysto, wypełniając każdą rubrykę, prowadzić — далі нечитке, бо метрики за російської інвазії були закопані в землі й надрушилося письмо.

В наступному році вписано:

Poleca się, aby metryki czysto i podług formularza pod dniem 13. Maja 1837, N. 1017 wydanego wpisując prowadzić. Jurczynsky. Dec.

В церкві з 1837 р. немає тепер нічого помітного. Колись, як оповідав мені о. В. Сологуб, були писані церковні книги з важливими дописками, але вчасі війни позабирав хтось.

На дощинці, прибитій поза діяконськими дверми внизу перед образом, є записка — початок її неповний:

Сій дє Исус сооружú ся с прикладом Велебнаго оца Иоанна Бандровскаго, а пароха Волосацкаго и громади єго прикладной. А з лѣтаціи нибощиков. Вѣчная ймъ память.

Року Бжїя А ф о и. Мца июлїя л. а. (31 липня 1578 р.)

Парох показував тут сук у стіні, шо його цілують по шлюбі молодята, щоб перше дитя було син.

Г. Похорони.

„Зáраз вийдемé з людьмú“ — загально принятий вислів брати процесію до мерця.

Мерця везуть на санях, як у літі, так і в зимі.

„Ста́рому до тру́ни дают фа́йку, капчьу́к з тьутьуно́м, патичькй (сірнички), а молоди́м ва́рены̂ яйцьа до рук і па̀ру ко́стків цу́кру, сьві́чьку, пирстинь з во́ску. Хри́сный ма́тери тежь дают да́щьо, обй обдарува̀ла похри́сників. З пусти́ми рука́ми ни йде ни́хто ни́ґда, то і вна ни піде́ ме́джьи ны̂...“ Неподружених ховають у барвінковому вінці, а до боку причіпляють „хусьцьа́нку“.

„Як ґазду хова́ют, то ру́шьают зьбі́жьа, гарбу́зи (бу́лы̂), лен, я́ка сьівба́ є, обй ни чькодило сьівбі, бо вна забанує за ґаздов...

Як да́хто забольі́в зараз по похо́вку, біжьа́т на гріб, берут гли́ни, вмива́ют хо́рого і відносьат на той гріб, вилива́ют і лишьа́ют.

Як щье вмирли́ць ни похо́ваний, а хтось захорів, ідут і бирут сьіна зпід мирцьа́ і пак ку́рьат хо́рого.

Як похова̀ють, заме́тут хи́жьу, сьмітьа, тріскй і сьіно виносьат ід во́ды̂ на своїм ґру́нты̂ і там пальа́т пільа́ во́ди та ди́вятса на дим. Як іде́ до го́ри, то бу́де згори вмирли́й, а як іде́ до до́ли, то бу́де з то́го кінце́ вмирли́й. Дошькй, найбільшье гньійни́цы̂ прибивают попільа́ стола́, сьіно сте́льат, закрива́ют полотно́м, зараз зась, як винесут мерцьа́, тотй дошькй від стола́ вирива́ют і чьи́риз віки́нцьа ме́чьут на дьвірь“.

Михайло Мо́щьичь.

Ґ. Забави при мерці.

І. Бют лопаткй:

— Сьа́де е́ди́н на такий столи́ць, а дру́гого ї́мит за о́чьи, тре́ты̂й має лопа́тку, закри́тий підни́мат но́гу і диржьйт до-го́ри, а тот єго́ вда̀рит по нозы̂, здо́ли по поде́пьві і тогдй му розкри́ют о́чьи, а він га́дат, хто го вда́рив. Ци вга́дат, ци ньіт? Як уга́дат акура́тны̂ на то́го, щьо го вда́рив, то за́раз за тоту́ ка́ру биру́т го на тот столи́ць і му о́чьи закривают. Сьідат він. Поти́хи го вда́рьат. — А як ни вга́дат, то сьідат наново так до́вго, пок ни вгадат.

ІІ. Шьйют шьййку:

— Посьіда́ют у ко́лесо си́рид хи́жьи на зи́мльу так гу́сто, щьо но́ги до ньіг дошьльусу́ют. Ма́ют та́кий скру́чьений ручьни́к, руба́тку, а в тото́ ко́лесо піде́ еди́н чьоловік і вни то́го чьоловіка тим скру́чьеним ручьнико́м бют і хова́ют по́під кольіна ручьни́к, а він гльа́дат і в кого́ тото́ ї́мит, то за-

раз він іде́ в сириди́ну на тото́ місце, де тот бив. Є щье і е́нчье, а́ли я са в тото́ ни мішьа́в. Ро́бять праск, в дьака́ ме́чьут глину, гарбу́зами... Хотьа́т смирть нагна́ти, а вна по́єдних чьапи́ла южь за пяти...

Д. Кра́чьун і заку́соваників.

— Кра́чьун — білшьий, відзначьений хлыб на Сьваті́й Ви́чьирь. У сириди́ну кладу́т чьасно́к. До кра́чьуна ме́чьут два кола́чьики і печьу́тся там і щье ме́нчьий хлыб печье́са — брат крачьуныів. На́вхрест обвя́зуют прьа́дивом, поло́жьат го на сьтыв, на файний пльац. Ґазда бере́ два снопи́ вівсьа́ны і кра́чьун і йде до во́ди, ма́чьат тото́ до трьох раз і прихо́дит ід по́рогови і пу́щьат го, бо він кру́глий, де вжье він ма́є звагу, там са покотит. Як упа́де тим, щьо са пік — сподо́м на зи́мльу, то ка́жьут, жьи до́бре є, а як ныіт, як упа́де до го́ри, то пророку́ют, щьо бу́де вмирли́ць. Снопи́ кладу́т на сьтыв і прикрива́ют, пак окре́ме моло́тьат і тото́ зьбіжьа хова́ют і окре́ме сыіют. На робітни дни знима́ют з стола́, а на дру́гий Сьвятий Ви́чьирь вно́сьат з бо́щьа. Кра́чьун обрізуют по кру́шьцыі з трьох боків, їх з сыільов поки́ршьит і дає́ худо́бі, а кра́чьун кра́ют і їдьат на Нови́й Рік. Чьасно́к — цыіла́ голо́вка—хова́ют і диржьа́т на да̀ке дыіло́ — на біль гиртано́к. Як прихо́дит ґазда з кра́чьуном, ко́ло по́рога посте́льат ку́ртку або полоте́нце, сира́к. — Пома̀гай Біг! — Здоро́ві бу́дьте! — До трьох раз вітитса. І зараз пу́щьат.

На во́дыі поми́ютса, начьирают во́ди, не́сут з собо́в і тоти́ в хи́жьи ми́ютса, пак помо́льатса і сыіда́ют до вичьи́рыі. Сьвітьат сьві́чьку, як сыіда́ют вичьи́рьати. По вичьи́рыі задува́ют і сьвітьат е́нчье сьвітло. Ди́вятса на дим сьві́чьки, кади́ він іде́. Як іде́ до двири́й то воро́жьат на вмирцьа̀, а як розийде́са по хи́жьи, то добре.

На Сьвати́й Ви́чьирь ни має би́ти нич голе, а пома́єне вівсьа́нов соло́мов — повире́слом.

На дру́гий Сьвати́й Ви́чьирь печьу́т заку́сованики (паланиці) з жьи́тної муки́ і пирид вичьи́рьов іде́ ґазда до ста́йны, лома́є і ка́жьдый худоби́ны дає́, бо на дру́гий ви́чьирь худоби́на би́сыідує з собо́в. Та́кі при́гадки... Хто чьу́є би́сыіду скотьа́г, тот чьоловік ни є грішьник. Щьасли́вий...

На Новий Рік. — Винима́ют з пе́ца во́(у)гьла, на ка́жьдого чьильа́дника во́(у)гиль, і кладу́т па пец на го́ру

і на ка́жьдий динь в тижьни во́(у)гиль. Тот во́(у)гиль бу́де стоя́ти пів годи́ни — і накриєса бі́лим по́пелом, то до́бре, то́го дньяа мо́жье йти заорьувати — і так само тот чьильа́дник, на котро́го во́(у)гиль покри́єса по́пелом, то бу́де жьи́ти, а як бу́де чьо́рний, то вмре. Во́(у)гиль має вели́ку правду.

Е. Паска.

— Як упра̀вяют (розчиняють), зрізуют три галу́зки молодо́ї вирби́ни і поло́жьат на тото́ тысто і накри́ют полотно́м, оби́ ки́сло, бо мусит ма́ти те́пло. Як ужье́ ски́сне, прихо́дит тот чьас печьи́, тогди́ беру́т у бльа́ху — в да̀ку фо́рму — і ви́бют пару яє́ць і тото́ так розро́бят у та́кій ми́сьцы і тоту́ па́ску смару́ют звирьхи ти́ми яйцьми́. Ка́жьдий ґа́зда ма́є та́ку цьіху́ і тов цьіхо́в зьібе́, як печьатка́ми, цьілу́, на́вить биру́т по́рцьію і так само по тьім цьіху́ют. Як нацьіху́ют, тогди́ до пе́ца ї саджьа́ют. Лопа́тов пак ка́жьдого чьоловіка по голові посу́нут, оби́ бив та́кий тучьний, щьо па́ски. Печьє́са, пото́му ви́ймут і чьє́кат до сьвато́го воскриси́ньа. Ви́шьний кони́ць утьі́кат найбо́ршье, як посьватьа́т. Насампи́рид захо́дит з па́сков до ста́йньі і тогди́ тов па́сков ка́жьдої худоби́ни са доту́льат, оби́ би́ло тлу́сте, здоро́ве, бо паска сьвачьє́на. Пак іде́ до-хижь. У хи́жьи під по́ріг щьось там пости́льат, оби́ ни йшьов на го́лу зи́млью. Хто при́йде, гва́рит: Христо́с воскре́с! Кладу́т на сьтьів, мо́льатса Бо́гу, пак розчьина́ют ї́сти. Як кра́чьуна, по малы́м ку́сничькови вріжьут і вни зоста́нут, а пото́му даст худо́бі з сьільов. Скаралу́щьу з яє́ць повісьат під грьа́ди на шьну́рок, а з тих сьвачьє́них скаралу́щьу ни ме́чьут де-будь, лем на тот загін, де капу́сту садьат, оби́ би́ла капу́ста бі́ла, як тота́ скаралу́шьа. На Вили́кдинь ни йде ни́хто до дру́гого. Вишьньа́ни з па́сков обхо́дьат до трьох раз хижьу, а пак ідут до ста́йньі.

*

*   *

Є. Засильаньа хи́жьи.*)

—Оби́ са добрі вело́, му́сит би́ти бо́жьий пльац... На заси́льаньа хи́жьи вбина́ют у зи́мльу патикі́ на ка̀жьдий во́(у)гов, а на пру́ги надыва́ют кола́чьики. Тото́ зоста́вят ґа́зда на ньічь. Ура́но прихо́дит тот ґа́зда і раху́є колачьики, чьи всьі

*) Диви теж J. Falkowski — B. Pasznycki: Na pograniczu łemkowsko-bojkowskiem, Львів 1935, стр. 81.

сут? Як єдно́го ни є, то посу́ват по прут во́(у)гов далы і зась пробу́є, чьи перестóєт? А як ныт, то сам собі ни вірит і ду́мат, щьо му хтось забра́в з льуди́й на збитки. Тогди́ закла́дат по тре́тый раз і варту́є цьілу́ ныч до ра́на.

І тра́фитса таке місце, щьо браку́є, хотьби й сто льуди́й би́ло. То вжье лихи́й пльац. Як ма́є місце до́бре, то ни во́зьме ни пес, ни кіт. На тым ду́жье зале́жьит... В Устріках на паву́з завісили і пильнували і щьось забра́ло. Перебра́ли на е́нчье місце.

В Ступосьа́ны бив ґазда, ни вірив у тото́, ни питавшьи, збудува̀вса і ба́йка з тим... Ажь ти́ми чьа́си щьось при́йде, поперeве́ртат худо́бу до-го́ри ногами, позакла́дат за драби́ни... Дуси́ло... Ви́дыли го, щьо фучьа́ло, як вів, і начько́дилоса льудым і скотьатым.., З му́дриків ни́ґда ни́чього! Раз уганьа̀в щьо й страх відийшьо́в... Вно пішьло́ поза хи́жьу і прийшьло́ д пусто́му до́мови. Мірку́й, думі́й, ни́кус з твої розперезаної робо́ти... Тре́ба са переста́вити...
По́нижье ме́не бив ґазда. Ньай Бог ухи́лит! Щьось взьало хло́пцьа з хи́жьи, з хати, зараз за двирі, покла́ло у сыньох... Тра́фятса вели́ке чьу́до, вели́ка пра́вда! Льу́ди нибожьа́та добрі тото розызнали.., На́близь ви́дыли...

Ж. Чьа́ри — ворожьби́.

— Введе́ньа, Жьи́вний Чьитвирь, Вилико́дна Пя́тницьа — тогди́ воро́жьат найбілшье на моло́ко. Ідут до чьуджьої ста́йны і лупа́ют стовпи́; сыль і во́(у)глиа кладут на дорозы, кади́ льу́ди йдут.

На Введе́ньа мают сыль приси́пувану. У тот динь, як си поворо́жьит, буде му помагати цьілий рік. Берут дьві ми́ски і една́ стоєт ту здо́ли на припічьку порожьна, а з дру́гої з сыльов — три́мат в руцы над вогньом — си́пле чьи́риз оги́нь на тоту́ поро́жьну ми́ску. Як си тоту́ сыль зладит, кладе на лыґарь під міст на Вили́кдинь, кади́ льуди йдут. Як забе́ре зпід мо́сту тоту́ сыль, як льу́ди пере́йдут, дают своїм коро́вам.

На Їрьа йдут лупати стовп. Забира́ют гли́ну з сьлыду́, во́ду з бро́дів, кади́ ходьат коро́ви, трима́ют цьілий рік своїй худо́бі у бу́льах і в е́нчым. Беру́т оги́нь, ме́чьут тріски́ і обхо́дьат три ра́зи коро́ви.

Щье до то́го нале́жьит і Руса́вна Пя́тницьа. В тот динь ни ро́бят.

3. Собітка на Ку́пала.

— Тыґают*) дыти на ку́пу ріщьа і тото́ стоє́т цылий динь на Ку́пала, а ввичьирь запальа́т — гру́бий оги́нь з то́го. Покли́чьут си гудака̀ (музику); він гра́є, а вни гульа́ют і сьпіва́ют.**)

— Жьиви́й оги́нь: буко́вий пати́к при дверьо́х; на ньо́го закладáли мо́туз і тыґали, пок там са ни розпекло́, клáли порохно́, то ся ї́ми́ло — ворожьи́ли, як появи́вса оги́нь, щьо би́ло щьáстьа...

Типи́р маємé огни́вчье (кресило). До тьо́го належьит шькáлка — біла кримя́нка. Рьату́ютса льу́ди, як захо́дит.

[Записано в головному від М. Мощьичьа інші (жьо́ни й дывчьата) теж доповідали в прияві д-ра Фальковского. 4 X. 1934.]

Мгр. ЯРОСЛАВ РУДНИЦЬКИЙ.

До бойківсько-наддністрянської мовної межі.

В досьогочасних поглядах на мовні (діялектичні) межі Бойківщини панує велика різнородність. Одні[1]) називають бойківським усе, що стрінуть на території Верховини, Підгір'я, Наддністрянщини аж у Яворівщину[2]) та Перемищину[3]). Другі[4]) влічують до Бойківщини осередні закарпатські говори, обмежуючи її від півночі лінією: Тирава, Коросно, Стара Сіль, Кобло, Уріж, Болехів, Долина, Перегіньско й Солотвина[5]). Є врешті дослідники[6]), що обмежують територію бойківського говору від ріки Солинки на заході по Лімницю на сході;

*) Ця форма дуже поширена на Бойківщині.

**) „Сьпіванок" не хотів оповідач навести;, вони мабуть самі такі, як у Дзвинячу, що подаві в Новій Зорі з 1930 р., ч. 14 — оповідання „Собітка„. Дзвинячий і Волосатий мають тотожні схожості...

[1]) Пор. о. Ю. Кміт: Словник бойківського говору — Самбір 1934.

[2]) Нпр. лексикальний матеріял із с. Семирівки, Кміт, op. cit. 25.

[3]) Нпр. с. Сливниця, Кміт, op. cit., 32.

[4]) Нпр. Др. А. Княжинський: Межі Бойківщини — Літ. Бойк. I. Самбір 1931, стор. 24 і д.

[5]) Пор. Княжинський, op. cit., 36.

[6]) Нпр. І. Зілинський: Карта українських говорів — Варшава 1933; Софія Рабій: Dialekt Bojków — відбитка зі Sprawozdań Polskiej Ak. Umiejętności, T. XXXVII, Nr. 6, стор. 15 і д.

на півдні влічують до Бойківщнни тільки вузький пояс здовж чесько-словацької політичної границі, на півночі-ж обмежують територію бойківського говору до лінії: Угерці, Рябе, Плоске, Стрілки, Залокоть, Доброгостів, Розгірче, Болехів, Мізунь Новий і і[1]).

Є дві головні причини такої різнородности поглядів на мовні межі Бойківщини. Одна—це брак монографічних праць із проміжних діялектичних територій, тобто брак опрацювання щодо мови поодиноких межівних місцевин[2]). І так, коли б було кілька монографій із лемківсько - бойківської чи бойківсько - наддністрянської межі, тоді можна б із більшою певністю говорити про західню чи північну мовну межу Бойківщини.[3])

За другу головну причину різнородности поглядів на мовні межі Бойківщини треба уважати те, що досьогочасні монографічні спроби в тому напрямі (Княжинський, Рабіївна) не кладуть більшої ваги на існування перехідних чи мішаних діялектичних полос[4]). А все-ж такі полоси існують, і то не тільки в мові[5]), але, як виказують досліди, й у інших ділянках людської культури[6]). Тимто не можна їх промовчувати зовсім[7]) чи обмежуватися до коротких заміток про них[8]).

Наших кілька заміток відноситимуться саме до такої проміжної полоси бойківського й наддністрянського говорів. Осередок нашої уваги буде говірка с. Старої Ропи (Стара Сіль) в Самбірщині, інші місцевини згадувати-

[1]) Пор.: Зілинський, op. cit, 8; Рабіївна, op. cit., 18.

[2]) Досі можна тут навести тільки працю Дра А. Княжинського: З бойківсько-лемківського пограниччя-Літ. Бойк. III, Самбір 1934.

[3]) Пор. мою статтю: Діялектологічна праця в терені — Рідна Мова I. 1933.

[4]) Про різницю між перехідними й мішаними говорами пор. працю: M. Małecki: Do genezy gwar mieszanych i przejściowych-Slavia Occid. XII (1933).

[5]) Підкреслює це в свойому — хоч він і синтетичний — перегляді українських говорів проф. Зілинський (op. cit., 10.).

[6]) Пор. останню цікаву працю з бойківської етнографічної межі: J. Falkowski — B. Pasznycki: Na pograniczu łemkowsko-bojkowskiem — Львів 1935.

[7]) Нпр. Княжинський: Межі . . .

[8]) Пор. у Рабіївної тільки: „..Wzdłuż podanej granicy ciągną się gwary przejściowe (чи тільки перехідні?—зам. авт.) do dialektów Łemków, Hucułów i gwar naddniestrzańskich“ (op. cit., 18.).

жемо в міру потреби та в міру засобу власних записів[1]). Наше завдання виказати, наскільки староропська говірка споріднена з одним чи другим діялектом та які з цього можна витягнути висновки для питання про північну мовну межу Бойківщини.

У говірці Старої Ропи можна відрізнити:

А. Мовні риси, спільні з бойківським говором:

1) Перехід -е з попередньою палятальною в називнику-знахіднику сер. роду в -а з попередньою палятальною; пор. приклади під А.1[2]);

2) М'ягчення приголосних перед -і-, що походить із давнього -о-; приклади під А.2);

3) Брак -l-,-н- т. зв. епентетичного після губних; приклади під А.3);

4) Перехід: -ньк- в -йк-; приклади під А.4[3]);

5) Палятальне -ць в наростках -ець; приклади під А.5).

Б. Мовні риси, спільні з найближчими наддністрянськими говірками:

1) Брак звуження голосного -е- в закритому складі перед палятальними; приклади під Б.6);

2) Сильна (дорзальна) палятгалізація приголосних перед -і-, -а ; приклади під Б.7);

3) Ствердіння приголосних -ч-, -ж-, -ш- приклади під Б.8);

4) Ствердіння -р- м'ягкого; приклади під Б 9);

---

[1]) Записи в Самбірщині роблено влітку 1935 р, записи-ж із Зах. Наддністрянщини (Дрогобиччина, Стрийщина) давнішими роками.

[2]) Із технічно-друкарських причин мусимо подавати приклади разом на окремому місці.

[3]) Рабіївна (op. cit., 19-20) уважає цю рису за спільну бойківському й наддністрянському говорові; тимчасом на основі власних діялектологічних розшуків у Самбірщині (Страшевичі, Волоща), Дрогобиччині (Грушова, Літиня), Стрийщині, (Угорське, Добряни) та на основі інформацій проф. В. Волицького у Жидачівщині (Волснів, Киевець) Миколаївщині (Розвадів, Веринь), Ходорівщині (Чорториї, Залісці) та Рогатинщині (Чернів, Потік) - тобто в наддністрянських говорах стверджуємо брак переходу -ньк- в -йк- в словах типу дрібонький (-о), соненько, спатоньки. Виходило б, що це явище треба визнати в нашому випадкові за бойківську мовну прикмету (пор. теж у проф. Янова: Gwara małoruska Moszkowiec i Siwki..., Львів 1926, стор. 44 і д. та у проф. Зілинського: Opis fonetyczny języka ukraińskiego — Краків 1932, стор. 95-96 та 136).

5) Брак впливу м'ягкого приголосного на наступний; приклади під Б.10);

6) Тверде -с- у прикметникових наростках -ський, -цький; приклади під Б.11);

7) Тверде -т- в закінченнях 3. ос. одн. і мн. робить, суть; приклади під Б.12);

8) Група -дн- не переходить в -нн-; приклади під Б.13);

9) Відголоснення голосових приголосних ув абсолютному визвуці; приклади під Б.14)

На основі цих та ще й інших признак треба визнати староропську говірку за мішану бойківсько-наддністрянську говірку з перевагою наддністрянських мовних рис. Називаємо її мішаною тому, що розвиває послідовно одні риси згідно з мовними звичками бойківського говору, інші-ж послідовно зі звичками наддністрянських говорів.

Крім цих признак є в говірці Старої Ропи інші, в яких немає такої послідовности. Одне й те саме мовне явище розвивається в одних словах згідно з мовними звичками Бойківщини в других - Наддністрянщини.

В. Важніші з них такі:

1) Голосний -а- після палятальних ув одних випадках задержує свою якість (згідно з бойківським говором), в інших переходить (неакцентований) в -і- з попереднім палятальним (згідно з наддністрянським говором); приклади під В.15);

2) Різниця між праслов'янськими звуками - ы - та - і - затерлася (згідно з наддністрянським говором) з вийнятком деяких форм від дієслова бути; приклади під В 16);

3) Середнє -l- чергується з велярним -ł- без виразніших умов; приклади під В 17).

Ці прикмети примовляють за тим, щоб визнати староропську говірку за перехідну від бойківського до наддністрянського говору, при чому підклад становить бойківський говір, а експандує наддністрянський говір.

Приклади до мовних з'явищ, вилічених на стор. 11—12 такі:

А. 1) našińa, i̯idĺińa, zdůrou̯i̯a; 2) śil (śoly) ńis (ńosa), dóxtir (dóxtora); 3) ĺipi̯u, zrobi̯u, zdůrou̯i̯a, mi̯aso; 4) tąi̯ še malei̯kýi̯, xmára dribni̯ka; 5) xĺopeć (xĺopća), pátеć, śurovyća, žyje z nei̯i śiĺ varíat;

Б. 6) deń, ťeper, xĺopeć; 7) śino, ďak, užau̯; 8) ŕička, ńiška, śvaščenyk; 9) pekar (pekara); verx; 10) śnip, dvi, sťiu̯ (stoĺa); 11) hončarskýi̯ cex, pancký̆i̯ xlip; 12) robyt, sut; 13) želadnyk, odna; 14) bip (bobu), vis (voza)

В. 15) z devi̯atóho roku, śimdešat lit; але: dvanai̯ćit (zlotyx), dvai̯ćit lit, vin śi pyše; 16) pyty, kupyty, syn, але: buty, bu̯u, buĺa; 17) školu lyšyly, pry koleši і ін., але: Susĺovyč, btyšše і ін.

* * *

Збираючи все сказане до купи стверджуємо, що:

1) Говірка села Старої Ропи лежить на терені мішано-перехідних говорів від бойківського до наддністрянського.

2) В основі має ця говірка бойківські мовні признаки, що їх випирає наддністрянський говір.

3) Північна межа чистого бойківського говору мусить пробігати на південь від Старої Ропи.

ЗИНИЧ МИХАЙЛО.

Похоронні звичаї в селі Жукотин — в турчанському повіті.

Цікаві похоронні звичаї довало досі село Жукотин. Вони дещо відмінні від звичаїв інших сіл на Бойківщині.

І так: коли хто вмре, в хаті зупиняють сейчас хід годинника, бо не годиться, щоб ходив годинник, коли скінчилося людське життя. Опісля роблять приготовини до миття небіжчика; палять в печі, гріють воду з ріки. Керничної води до цієї цілі не вживають, бо вона призначена для потреб живучих людий. Якщо близько нема ріки, тоді беруть також воду з керниці, однак цієї води не беруть до домашнього вжитку, щонайменше через пів року.

Коли вже вода добре загріється, начинають мити небіжчика. Звичайно миє його рідня. Якщо він її не має, то тоді до цього діла наймається чужих людий, старших, що занимаються миттям небіжчиків.

За цю прислугу платиться грішми або одіжжю небіжчика. Крім цього тютюном і горілкою. Кільканадцять тому літ миттям небіжчиків в Жукотині займалася — „стара Гиляриха“ й „старий Андрійко“.

На середині хати ставлять цебер, вливають до нього води. Буває також, що небіжчика миють лугом — мобляв —, щоб він був б ілішний. Над цебром уставляють лавку. Небіжчика обнажують, роздираючи на ньому білля. Якщо тіло ще не скостеніло, саджають небіжчика на лавку, під якою є цебер. Навпаки, скостеніле тіло кладуть на лавці. Небіжчика придержують дві особи, а третя миє віхтям житньої соломи й то так докладно, що за життя ніколи небіжчик не був так чистий. До вимиття померщого вживають також мила, хоч за життя

він не багато разів ним покористовувався. Тепер рідня не жалує мила, мовляв, щоб небіжчик явився чистий перед престіл Всевишнього. Спосіб миття такий: зачинають мити від голови до ніг. Вода стікає до цебра. Опісля витирають тіло й вбирають „на смерть". Воду виливають за „хижу"*) в таке місце, де ніхто не заходить. На цьому місці можна побачити не тільки віхоть, кусники мила й гребінь, що ним розчесувано волосся, але й клаптики зроговатілої шкіри небіжчика. Це доказ, що помершого добре вимито. В те місце, де виливають воду, довший час ніхто з рідні не заходить.

По миттю роблять з лавок причу. На неї стелять „млачину", **) накривають плахтою, а підголову дають кілька полін дерева, щоб вона вище лежала. Відтак починають убирати мерця. Одяг „на смерть" — „на чорну годину", звичайно небіжчик вже за життя собі приладив і зложив у коморі. Після повір'я, люди, що приготують собі заздалегідь насмертний одяг і дошки на труну, жиють довго.

Цей приготований одяг приносять із комори — крім капців на ноги—, що в послідній хвилині шиють зі сукна або полотна. Мужчин вдягають: у довгу сорочку, власної роботи, з найкращого полотна, шиту й мережану чорними вовняними нитками. Сорочку затягають під бородою — на шиї й на рукавах чорною стяжкою. Вбирають у полотняні штани, опасують ременем, а на голову кладуть баранячу „кучму".***) Жінкам дають на голову чепець, завивають у велику білу хустку, а другою опасують попід бороду. По верхній одежі опасують жінки чорною крайкою, власної роботи, з овечої вовни. Посмертний стрій для молоді є троха інший, а саме: Сорочку для хлопців шиють із машинового полотна, а до шиття вживають різнокольорових ниток. Замість капців вбувають їм чоботи, або черевики. На голову накладають „крисаню"****) або капелюх „з кривульками", який прикрашують вінцем із барвінку або вівса. Одіж опасують ременем із ґузиками й калиткою. За ремінь вкладають червону „хустку шалянову",*****) до руки дають паличку з ґулькою, а на палець перстень із воску.

---

*) хата,

**) млачина = сіно з мочара,

***) кучма = шапка з баранячої шкіри, з шерстю на зовні.

****) крисаня = солом'яний капелюх,

*****) шалянова хустка = червена хуста, яку носить дружба.

Дівчат знову вбирають у „картанову сорочку“ *) з брижками“, стягають коліровою стяжкою, голову прикрашують вінцем із барвінку і вплетених стяжок. Волосся залишають розплетене. Опісля вбирають в „обиванку“ **) й у мережану в дві поли запаску, опасують крайкою, а до рук вкладають червону — в цвіти — хустку. На ноги вбувають також черевики або чоботи. Дітей до 10. року життя вбирають різно. До рук дають дітям гроші, „щоб могли по смерти ними бавитися“.

* * *

Одягнутого небіжчика кладуть на причу й накривають білим полотном, власної роботи. На знак жалоби — хати не замітають.

Коли вже в хаті все полагоджено, найстарший з рідні йде до священика повідомити його про смерть і полагодити справи похорону.

Всі з рідні небіжчика ходять з відкритою головою, аж до кінця похорону. Цього звичаю строго придержуються; від нього не звільняє, ані злий стан погоди, ані пора року. Коли в селі стрінеться когонебудь з відкритою головою, — стає відомо, що в його хаті є мерлець.

* * *

Найстарший із рідні йде до священика, просить ключів від церкви, щоб узяти хрест, свічки й лямпочку на світло. Увечері священик відправляє над помершим парастас, в його хаті. Ключі й церковні речі, як світло, хрест, хоругви і т. п. — видає паламар. Він також дзвонить небіжчикові принятим способом, а саме дзвонить три рази, починаючи від найменшого, а кінчаючи найбільшим дзвоном. (Зовсім інакше дзвонять під неділю, чи свято). На таке дзвонення люди не хрестяться, бо на їх думку — рука може „завмерти“.

Церковні свічки уставляють „в головах“ мерця. Хрест і лямпу кладуть на стіл, біля нього. Також уставляють тут миску зі свяченою водою, „щоб душа помершого могла купатися“. Біля води кладуть бохонець хліба й перевязують його навхрест прядивом.

---

*) картанова сорочка = сорочка з мягкого полотна

**) обиванка = спідниця з матерялу купованого

Щойно тепер ціла рідня клякає й мовить молитву. Ніхто не хреститься, з цих самих, що передше, причин. Виходячи з хати, всі цілують хрест на столі.

Зчерги слідує „голосіння“ за помершим. Якщо в хаті є троє дівчат, тоді це голосіння відбувається ось так: Дівчата виходять перед вікно „хижі“ й голосять за вмершою матірю по черзі. Перша: „Йо - йой - мамцю моя мамцю, пощо ти мене на тім світі зіставила“.

Друга: „Йо - йой мамунцю, колиж ти до нас повернеш!“

Третя: „Йо - йой - мамунцю, моя ма-мун-цю, що ми будемо робитойки без тебе!“

Знов перша: „Йо - йой мамунцю, моя мамунцю, вжеж не буде кому до нас промовити, нас потішити й порадити“.

Друга: Йо - йой, голубко наша голубко, чому ти нам не сказала, що будеш вмирати, йо - йой, чому ти не дочикала нас повіддавати“.

Третя: „Йо-йой головойко, моя головойко, (береться руками за голову) — йо, йой вже ни буде кому нам сказати, возьміт - си дівки росолянки й бобу, йо йой вже не скажеш нам, не скажеш мамунцю, подивітся мені в голову, йо - йой вже не буде нам кому чир розпустити й сказати; возьміть собі дівки до чиру велику лижку в руку, йо - йой, чому ми не хотіли встати, куделю прясти, як ти нас збуджала.—Йо-йой мамцю наша мамцю, де - ти ся від нас забираш, де - де, де йдеш ти сиру землицю гризти. Йо—йой—йой, чи ми ще тебе увидиме коли на страшнім суді, в сафатовій долині“.

Це голосіння повторюють три рази денно — вранці, вполудень і ввечір. Воно триває чверть до пів години. Коли в хаті небіжчика нема дівчат, тоді наймають платні плачки, які стараються плакати й голосити з повним жалем. Щоб полились сльози помагають собі часто цебулею. Звичайно треба їх добре напоїти горілкою і заплатити щедро, щоб жалісніше йойкали. На основі їх плачу й ридання, оціняють люди, чи голосіння було „добре“. Одного з рідні посилають до кревних і знайомих, щоб їх повідомити про смерть. Повідомлені приходять, не здоровлять приявних, не хрестяться, тільки клякають коло небіжчика й відмовляють молитву.

Вміжчасі сини мерця шукають дощок на труну. Під вечір взивають майстра й помагають йому при роботі. Труну роблять звичайно в хаті як зимно, — на дворі, або в сінях.

Ніччю сторожать при небіжчику старші люди, оповідаючи собі пр. про вроки, чари, як треба їх замовляти, про цікаві події в світі, селі й околиці. Часто для розривки бавляться в „лопатки“: один з приявних сідає в „ногах“ мерця на лавку, інший кладе в його руки свою голову, згинається так, що можна його бити „в саме нікуди“. Всі інші стають довкруги й починаються удари. Битий вгадує, і якщо вгадав, його місце займає той, що вдарив. Беруть також в цій забаві участь жінки. Трапляються тоді часто веселі моменти, а саме, коли вдасться добре набити тещу, шваґра, братову, сусіда, чи любовного суперника. Так минає ніч. Через ніч приготовиться труну. В другому дні повторяють голосіння.

Чужі люди приходять також до кімнати небіжчика .моляться за його душу, цілують хрест і відходять не хрестячись. Теж у другому дні платять священикові за похорон, наймають грабаря, а пополудні починається хоронення. Сходяться тоді кревні, знайомі, сусіди й узагалі мешканці села. Чотирьох мужчин йде до церкви, беруть хоругви, хрест і приносять до хати небіжчика. Коли зявиться священик із дяком, тоді беруть небіжчика з лави, відкривають закриття, рідня пращає його, цілуючи в руки. Труну відкривають, на дно кладуть „млаку“ або трохи трісок. Це накривають новим полотном і кладуть на це небіжчика. Коли це мати, дівки (плачки) голосять: „Йо - йой мамунцю, моя мамунцю - останний раз тибе видимо. Йо - йой - йой, якуж тобі білу хижу збудували, йо - йой - вже ти більше по тих порогах ни будеш ходити, ходити“.

Вклавши мерця в труну, притверджують віко цвяхами. Коли його виносять з хати, вдаряють тричі труною до порога „хижі“, відтак у сінях, щоб мерлець від тепер не чув, що діється в хаті.

Перед хатою кладуть труну на столець і накривають полотном, що ним прикривано небіжчика, якще лежав в хаті. Тепер священик говорить „казаня“ про життя й заслуги небіжчика. Вміжчасі хтонебудь із рідні небіжчика йде до стайні, випускає тварину на подвір'я, щоб і вона попращала господаря, чи господиню востаннє. Звичайно корови, побачивши товпу чужих людий, починають ревіти, а люди говорять тоді, що й худоба жалує за небіжчиком. Також хтонебудь із рідні мусить пам'ятати, щоб у цьому часі порушати

бульбу в пивниці, чи ямі, бо інакше гнитиме. По проповіді несуть мерця до церкви або везуть туди, якщо далеко. По дорозі голосять: „Йо–йой мамунцю (татунцю), деж ти від нас відходиш, ідеш в далеку доріжейку — йо–йой—йой“.

По панахиді в церкві, люди обходять труну раз довкруги й цілують хрест у руці священика. Тепер здіймають із труни полотняне накриття — т. зв. „натрумник“ і вкладають труну на мари, що їх зроблено зі звичайних — нетесаних дрючків і мотуззя.

На кладовищі відправляє священик короткий молебен. Тоді дівчатам і плачкам слід найжалісніше голосити: „Йо-йой —мамунцю, наша мамунцю —йо—йой, де ти ся ховаш від нас, — під землицю, йо—йой— насипють тобі глини на очи — йо–йой–йой!“

Труну опускають на мотуззях у яму, священик висипає вуголь із кадильниці в гріб, — кидає лопатою кілька грудок землі й дає знак, що можна труну засипати. Рідня й люди моляться клячучи, відтак розходяться додому. Тут зараз замітають, а сміття й „млаку“ палять над потоком.

За М. Зиничом із Жукотина (Турчанщина) подав М. Орловський.

Др. ІВАН МАКСИМЧУК.

Домашній виріб соломяних капелюхів в Долішнім Біличі.

Село Білич, бувшого старо-самбірського, тепер самбірського повіту, цікаве тим, що перед около 50—60 роками славилося виробом домашніх соломяних капелюхів. Ці капелюхи купувала шляхта з поблизьких сіл Лібухови, Росіх, Терла й Смеречної, а також селяне з Лаврова, Великої Лінини, Лінинки й інших. Ще на кілька років перед війною можна було такі капелюхи купити за 2 ринські (гірша сорта), ціна кращої сорти доходила до 6, а навіть 7 ринських. Найліпшими майстрами, капелюшниками, в Дол. Біличі були: Михайло Волянський, званий „Климів“ і Микола Лупань.

Як робиться такий соломяний капелюх, про це розповів старенький ґазда з Долішнього Білича Федьо Хорт таке:

Соломяний капелюх домашнього виробу називають в Дол. Біличі „крисаня“. Вчасі довгих зимових вечорів хлопці й дівчата сходяться „на вечірки“ й тоді серед співів і веселої

гутірки плетуть з житньої соломи „плетени́цю“, яку називають „кра́йкою“ або „зубча́ркою“. На одну крайку (зубча́рку) треба зужити 4 сте́бла соломи, з чого „на один зубе́ць“ йде „дві сте́бла“, а на другий зубець дальших „дві сте́бла“. Як ці „штири сте́бла“ скінчаться, так до них „надчиняє-сі“ дальших „штири сте́бла“, і в цей спосіб повстає згодом „плетени́ця“, цебто матеріял, з якого робиться вже крисаню. Це надчинення (штукування) поодиноких крайок є таке штудерне, що в крайці немає ніякого, навіть найменшого сліду, згл. знаку, де стебла є злучені. Робиться це в той спосіб, що кінці нових стебел „причиняє-сі“ до кінців попередніх стебел „в зубе́ць“. Щоби ушити з такої крайки (зубча́рки) один капелюх, треба найменше 15 до 20 „сягів“ крайки на малий, а 25 до 30 „сягів“ на більший капелюх. „Ся́га“, — це міра, яка відповідає подвійній висоті високого чоловіка, береться її в цей спосіб, що перекидається крайку через голову й вона, спадаючи через рамена до землі, має по обох боках досягти аж до ніг. Одну таку „сягу“ мусить хлопець наплести в „пили́повець“ (піст перед „руським різдвом“) за „єде́н вичір“. На виплетення потрібної на один капелюх скількости сягів зубчарки, треба стратити щонайменше півтора тижня, а плетуть її з вечора аж до пізньої ночі взимі, около 6 годин на добу. Щоби з так виплетеної крайки або зубчарки вшити капелюх, треба в кожній „зубе́ць“ крайки впхати двічі голку з насиленою ниткою (з прядива) домашнього виробу. Таке шиття триває біля тиждень, а навіть і півтора, при витраті щоденно около 6-годинної праці. Коли капелюх уже готовий, так тоді беріг його криси обшивається сподом — „черво́нов за́полочев“, яку купується в місті.

Плоский верх капелюха називається „дно“, а часть, що вистає понад криси, капелюха називається „навершня́к“, і його обшивається попри саму крису так званою — „скінда́чкою“ (червоною стяжкою), зробленою зі „за́полочі“, яку рівнож готову купують в місті.

Капелюх зачинають шити від середини дна. По скінченні дна „завертає-сі“ на криси й в цей спосіб з одної довгої плетениці, званої крайкою або зубчаркою, одержується готовий продукт домашнього капелюшного промислу. В цей спосіб виплетений капелюх є вправді досить тяжкий (з огляду на дуже велику скількість ниток), але зате може перетривати

кілька десятків літ в стані майже неушкодженім, не вчисляючи в це очевидко перепочення капелюха, на що наші бойки не звертають ніякої уваги. Мимоходом кажучи, мій інформатор мав на голові капелюх, про який твердив, що має около 40 до 50 років. Він памятає, що в давніших часах самі багацькі парібки носили такі соломяні капелюхи домашнього виробу, не так як тепер, бо „днесь юж ходят найвенци в кашкетиках і в капелюхах сукняних, які стріляють в байду́х". (Цей вислів мойого інформатора належить розуміти в цей спосіб, що новочасні тандитні капелюхи, хотяй гарні й бундючно виглядають, то всежтаки скоро псуються, рудіють, друться, зміняють первісну краску, взагалі в короткому часі стаються нездібними до ужитку.

Др. ВОЛОДИМИР КОБІЛЬНИК.

З археології Бойківщини.

VI. виказ памяток, від жовтня 1934. до вересня 1935. р.

Пов. Добромиль.

Добромиль: В ріці „Вирва" найдено камінний топір.

Пов. Калуш.

Кропивник: На полі „Могила" 9 доісторичних могил.

Пов. Самбір.

Блажів: 1). Кремінне ядрище. 2). Кремінна сокирка.
Голодівка: На пасовиську „Мановець" доісторична могила.
Котованя: 1). 187 кремінних скробачів. 2). 9 кремінних сверликів. 3). 7 кремінних сокирок. 4). 10 кремінних товчків. 5). 10 кремінних ядрищ. 6). 11 кремінних стрілок. 7). 2 намістини. 8). 32 грузил до сітей. 9). 5 кремінних ножиків. 10). 1 кремінний серп. 11). 1 камінний топір. 12). 1 камінна прясличка. 13). 2 обсідіянові ядрища. 14). 15 обсідіянових відлупків. 15). 5 обсідіянових скробачів. 16). 1 обсідіянова стрілка.
Ступниця: 1). Пряслички — княжа доба. 2). 2 залізні цвяхи. 3). 1 намістина. 4). Прикраса до угряжі з рогаоленя. 5). 1 мідяний перстень.

Неоліт: 1). кремінна сокирка. 2). 1 кремінний скробач.

Лопушна: На горі Ратай, в місці, званім „Городище", городище з княжої доби.

Пов. Стрий.

Опір: Кремінне ядрище. (муз. „Верховина").

Дашава: Камінний топір (муз. „Верховина").

2 кремінні сокирки зі стрийського повіту — без ближчого означення місцевости, де їх найдено. (муз. „Верховина").

Увага: Всі предмети находяться в музею „Бойківщина", якщо не зазначено місця, де вони переховуються.

MISCELLANEA.

Муз. „Бойківщина" в Самборі, (ч. пергамену 2794). Пергаміновий документ 55×42 досить добре захований. Були дві печатки, обі відпали.

Старшина полотняного цеху в Перемишлі посилає відпис цехових приписів на прохання полотняного цеху в Соли.

* * *

|| Nos cechmagistri magistri seniores et iuniores con ||[1] tubernii lanificum textorum Praemisliensium. ||[2]

Universis et singulis quorum interest significamus quod cum honesti textores incolae oppidi Sacrae Regiae Maiestatis Sol cupientes habere, contubernium suum eo ordinatius fundatum et articulis necessariis ad tractandum optimum regimen, debiteque exercendum artificium suum bene prouissum: petierunt [1] a nobis et toto contubernio nostro: ut eosdem ad articulos contuberni et confraternitati nostrae Praemisliensis, a magistratu consulari Praemisliensi concessos et a Sacra Regia Maiestate confirmatos, propter magistrorum in ea arte lanificia seu textoria creationem, et discipulorum eruditionem, ac sociorum et pronunciationem ||[2] perpetuo admitteremus, quorum uti vicinorum charissimorum iustae petitioni et postulationi, per honestos Stanislaum Mikloszouic et Laurentium Pawłouic, cechmagistros atque Aldertum Brybrowicz, fraternitatis lanificum et textorum Sa-

lensium magistros suo et totius praefatae fraternitatis nominibus [3] apud nos factae annuendo; eosdem lanificos et textores Solenses non solum ad articulos nostri contubernii, ut illis perpetuo gaudere possint et valeant admisimus: immo eosdem articulos ex priuilegiis nostris transumptos: ut ei celerius et commoduis fundatum suum in illo oppido Solensi, mediante consensu Magistratus consularis loci illius, et Sacrae Regiae Maiestatis approbatione obtinendis. Contubernium firmare et ornare possint, describi permisimus. Quos cum ipsimet affectantes sibi propositos et lectos, audirent et auscultarent eosdem libenter, nonnullos tamen cum moderatione, loco illi apta et innata obseruatam consuetudi nem declaratione aneptaverunt et grato animo susceperunt. Eorum itaque articulorum series et ordo sequitur talis: Primo: Quicumque voluerit contubernium seu fraternitatem acquirere et suscipere, cupiens fore magister, talis principaliter doceat, quod artificium didicit tribus annis, in probo et honesto contubernio: demum praesentare debet litteras suae generationis et conseruationis coram toto contubernio. 2. Fraternitatem suscipiens, principaliter se ostendere debet cechmagistro, et sine consensu ipsius non audeat laborare artificium, quousque cechmagister sibi admiserit tunc ex admissione eius laborare po test ad expositum diem contubernalem et congregationem omnium magistrorum. 3. Suscipiens contubernium tenetur reponere contubernio unum achtuale cerevisiae medium talenti seu lapidis cerae valoris florenorum nouem, vel eam pecuniam persoluere in decursu unius anni tum quoque quatuor libras pulveris sulphurei bombardarei. 4. Filius magistri vulgo masłek suscipiens contubernium tenetur medietatem magisterii id est suprascriptae cerae pecuniae pulveris contubernis persoluere. Idem intelligendum filia magistri vulgo Masłkowna, tandem et derelicta consorte magistri Vidua conuolantibus ad nuptias cum sociis, vel extraneis magistris eiusdem artificii. 5. Iunior magister dictis senioribus magistris seruire prout cervisiam portare et infundere debebit, donec fraternitatis cervisiam.......... fossasque defunctis (?) in fraternitate fodere et eos sepelire quousque alter iunior magister occurrerit: et si in isto inobediens extiterit, talis succumbet contubernio duo talenta cerae. 6. Quicumque magistrorum ad exequias defuncti non ierit, talis mediam grossum pro poena succumbet talemque etiam poenam luet, qni cognatos et agnatos magistri defuncti: statim post exe-

quias in domo visitare neglexerit. 7. Quicumque magister missis exequiarum non aderit, seu post euangelium venerit talis poenam medii grossi luet. 8. Quicumque magistrorum immediate postquam cechmagister signum.... non insequetur signum. Si tunc signum prius quam magister in contubernium venerit, talis punietur medio grosso. 9. Quandocumque iam signum in contubernium venerit, et cechmagister silentium imposuerit fratribus sub obedientia: qui autem sua inobedientia aut temeritate silere noluerit, talis demeretur contubernio duo talenta cerae. 10. Omnes gaudentes iure civili in eodem oppido Sol liberam habebunt facultatem telam in eodem oppido et contubernio lanificum laboratam in foro ulnatim vendendi. 11. Quilibet magister tenetur tenebiturque temporibus perpetuis laborare et texere telam tenuem siue grossam, quae ad usum domus debet concidi in latitudinem septem cum media quartarum. telam veri, quae ad albandum debet dari, et in foro venundari, texere debet in latitudinem septem quartarum: iuxta modum et consuetudinem aliarum civitatum, in quibus habentur albatoria: qui veri laborauerit et texerit iuxta suum arbitrium proprium praeter expressum, succumbet talis talentum cerae contubernio. 12. Si quispiam magistrorum indebite et male telam texerit et magistri aspicientes eandem telam esse molam iudicaverint: talis ab uno cento tenetur contubernio dare grossos sex, a medio tres grossos: et hoc in isto articulo ter est corrigendus in contubernio singillatim: quarta vice remittendus est ad consulatum. 13. Quicumque magister secreta contubernii detexerit et reuelauerit, hic propriam suam poenam scire non debet, et idem deuerire debet viceversa in gratiam contubernii cum subsidio magistratus consularis. 14. Nullus carens iure civili audeat neque libertatem habeat filacia emere in foro. 15. Quicumque Magister infra lecturam Sacri Evangelii accendere neglexerit, candelas punietur medio grosso. 16. Nullus magister sub poena unius talenti cerae ludere sit ausus cum altero magistro etiam pro unico obulo. 17. Nullus magistrorum sit ausus de taberna exire non soluta cerevisia aut quocunque altero liquore ad bibendum apto, nisi cum facultate hospitis aut cauponis sub poena unius talenti cerae. 18. Nullus magister quocumque modo audeat altero magistro familiam alienare, aut obloqui sub poena duorum talentorum cerae. 19. Nullus magister cuiuscumque sit aetatis siue sit senex sine iuuenia per unum annum absque uxore maneat,

sub poena unius achtualis cerevisiae. 20. Nullus famulus ceptouno stamine telae laborare sit ausus........... dere a magistro nisi illo stamine telae terminato: quem si quis magistrorum sit a magistro recedentem famulum aneptaverit: ex tunc is magister poenam unius talenti succumbet. 21. Quicumque ex fratribus verbis contenderit contumeliossis, vel quomodocumque litem inchoauerit penes cerevisiam fraternitatis: hic sit obligatus viceversa illud vas replere, ex quo vase illa cerevisia bibetatur, penes quod vas iurgia sunt inchvata. 22. Si quis magistrorum cum altero magistro rixas aut contentiones inchauerit, verbis frivolis aut inhonestis, aut depilarentur (demptis vulneribus lividis aut cruentis) talis qui dignoscetur in hoc articulo fore obnoxius, succumbet contubernio umum achtuale cerevisiae et talentum cerae. 23. Nulus intra fraternitatem cultellos cuiuscumque quantitatis fuerint debet deferre, aut gladios seu arma qualiacumque sint sub poena medii grossi. 24. Nullus magistrorum alteri sub dole labores alienare sit ausus neque praesumat nec labores hinc et inde per domos percurrendo sibi quaerat sub poena duorum talentorum cerae. 25. Quicumque magistrorum in aliquo erga fraternitatem demeretur et hoc super dies designatos solvere aut euadere non curauerit: is magister de artificio debet amoveri seu deponi, tam diu quousque contubernio emendauerit et restauret. 26. Pro quocumque articulo unus fratrum seu magistrorum per quemcumque hominem sit inculpatus aut fuerit: et tale crimen tangeret contubernium: ex tunc pro eo scelere et causa indicet eum contubernium. Exceptis causis, in quibus iudex seu advocatus est visitandus aut requirendus, ut puta in illis quae concernunt iudicem aut consulatum. 27. Conspictores debent duo esse ex magistris artis sinificae, qui debent conspicere, ut debiti texent telam magistri et familia neminique parcant, nec ob amorem neque odii causa: sed debent........ indebite et false laborantem reuelare. Et si hoc non fecerint, et in hoc inuenti aut conuicti fuerint, hi ambo unus quisque singulatim duo talenta cerae contubernio dare tenebuntur. 28. Quilibet magister monere debet suum famulum, ut decenter et iuste telam laboraret et texeret: quam si famulus talis non aduertenter et incurabiliter male texerit, et in eo repertus fuerit, hic famulus cum magistro damnum succumbent taliterque medietatem damni soluere tenebitur, magister aliam medietatem. 29. Nullus magister etiam abscindere debet telam, quam accepit pro labore, nisi in

praesentia conspectorum ad hoc deputatorum et electorum vel sattim in praesentia illius hominis, cuius telam texerit aut laborauerit: quod si secur fecerit et in eo conuictus fuerit, consulatui succumbet sex grossos, contubernio vero talentum cerae. 30. Nullus magistrorum linificum plura telaria alias krosna in quibus tela disponunt debet habere tantum tria. 31. Quicumque discipulus discens artificium non expletis annis tribus studii, recesserit a suo magistro et sit fugitinus, extraque maneret, non revertendo se ad suum magistrum per quartale unius anni, demum rediret ad suum magistrum volens sui studii annos continuare: talis non est admittendus ad studium artificii, nisi de nuo tenebitur tres continuare viceuersa annos apud eundem magistrum, a quo fugam dederat et non circa alium: et ea denuo reponere, quae contubernium exoptat aut spectant ad contubernium, puta medium acchualis cerevisiae et duas libras cerae prout in foro emi poterit. Et eidem discipulo expletis tribus annis studii sui, suus magister tenebitur dare pro tunica emenda grossos triginta sex. 32. Quotienscumque aliquis magistrorum vendederit telam, sintque centum aut quinquaginta ulnae iam signatae et promiserit pro pleno. Si tunc aliquid defuerit, tot media talenta cerae debet succumber contubernio, quod ulnae deerant, et hoc si in eo repertus et convictus fuerit. 33. Magister suscipiens laborem a quocumque homine, promittens laborem expedire et elaborare aute nundinas, et si ipsum laborem haud expediuerit seu non elaborauerit ante et super nundinas ut promiserat: ex tunc debet eidem homini telam eandem vel laborem ita preciose persoluere prout in nundinis aliae telae eiusdem valoris soluebantur. 34. Omnis magister linificae artis cuiuscumque aetatis existat senex aut iuuenis sumens potum, aut bibens superflue et fuerit vomitum pudore saluo, ubicumque sirca potum et fuerit in hoc scelere conuictus, talis succumbet fraternitati unum talentum cerae. 35. Nullus hominum habitantium in oppido Salensi et extra oppidum sub quacumque iurisdicione, ausus sit laborare et texere telam duntaxat magistri linifices ad vendendum vel pro pretio: seu pro necessitate domus suae tantum si quis fuerit laborare, poterit. 36. Nullus ciuium neque ius civile habentium audeat extraneis magistris linificum in alteram ciuitatem dare ad laborandum telam: qui in eo conuictus fuerit per consulatum est corrigendus pro eorum arbitrio. Si quis autem magistrorum extraneorum artis praefatae

occulte ab aliquo cive reciperet et postea elaboratam telam in civitatem adduceret illa tela sibi est recipienda et talis ęxtraneus magister per dominos consules corripietur. 37. Ut omnes magistri artis linificae ubicumque et in quibusvis fundis tam spiritualibus quam capitanealibus seu ruppanum fundis manentes, ius civile suscipiant, ut ad obediendum promptiores reddantur. 38. Cechmistrze y starszy mistrzowie cechu płociennego rzemiosła, aby tak sprawowali y gaili cech swoi, iakoby karność zachowana była miedzy ich bracią y żeby sprawnie bracia swoie rzadzili, y rzeczy potrzebne w cechu snadnie odprawowali. 39. Ktorybykolwiek z towarzyszow tego płociennego rzemiosła chciał mistrzem zostać y cech trzymać, tedy przyiawszy mieiskie prawo y list od urodzenia ukazawszy magisteria tak opłacić powinien iako mistrz wstępuiący y insze powinności wyszei opisane czynić y oddawać. 40. Płociennikom y stularzom tego rzemiosła y innym wszystkim z postronnych miast y miasteczek y wsi aby niewolno było przędze na targu okrom iarmarku kupować a ktorzy by sze tego wazyli gdy to będzie obwołano, tedy przez urząd zupny y mieiski wedle potrzeby maią bydz zabierani. 41. Ktorybykolwiek towarzysz od mistrzowskiei roboty roscząwszy ią, swobodnie odszedł, y upornie nie chciał dorabiać, takowy towarzysz ma dać winę mistrzom groszy dwanaście. 42. Aby towarzysze starszy towarzysza ktory przywendruie albo od mistrza nie maiąc roboty odeidzie sadzili na warstat od tamtego mistrza, ktoryby naipiewei żądał pod winą dwu funtow wosku. A gdyby też towarzysz drugiego towarzysza od roboty odwabił y przemowił tedy ten ktory odwabił ma dać winy groszy sześć. 43. Trybowka na towarzyszów występnych ma bydz trzymana według zwyczaiu rzemiosł trybownych. 43. Cechmistrzowie przysięgli w tym cechu nie maią sami dwa otwierać skrzynki brackiei iedno ażby przynamniei było mastrzow czterei. Takież y pieniądzmi brackiemi ktore są w skrzynce ciż cechmistrzowie nie maią sami szafować ażeby też o tem drudzy mistrzowie ieśli nie wszyscy, tedy przynamniei czterei ich wiedzieli. 44. Chłopiec wyzwolony, powinien zarazem wędrować rok y sześć niedziel. ieżeliby nie chciał wędrować, tedy powinien dać złotych dwa do cechu. 45. Towarzysze swowolni aby pohamowani byli, a robota pilna ludzka odprawowana była, maią bydź od mistrzow karani a zwłaszcza ci ktorzyby sobie w powszedni dzień biesiady stroili, albo w ponie-

działek gdy swieta nie masz robić nie chcieli, tedy takowi wszyscy towarzysze winą trzech groszy maią bydź karani: a mistrz zas, ktoryby takiego towarzysza zataił albo ochylił a byłby przeświadczon, tedy ma dać do skrzynki cechowei winy sześć groszy. 46. Towarzysz ktory sie da namówić y odszedłby od mistrza od roboty przepadnie winy do cechu groszy trzy. 47. Od roboty mistrzom od każdego pułsetka ma iść płata miara. 48. Inszemi winami za rożne y rozmaite występki maią bydź karani nieposłuszni bracia według uznania braciego groszem, dwiema, czterema wedle małego albo wielkiego występku. 49. W karaniu funt wosku ma bydż płacony po groszy trzy. In fidem praemissorum praesentes manu honorati domini notarii ciuitatis Praemisliensis subscriptas sigillo contubernii nostri lanificum et textorum Praemisliensium communiri fecimus. Dato Praemisliae in contubernio nostro die vigesima sexta mensis iulii anno Domini millessimo sescentesimo quadagesimo primo.

Albertus Łąkowski artis et philosophiae baca.... Bac civis senior scabinus authoritate primatiali publicus et civitatis Praemisliensis Notarius mp. Kasper Boiarkowicz czechmistrz czechu płociennego swoim y wszystkiei braci imieniem ręką własną.

„Вінчóване“, яке висказав учительці п. Соболевій в Жукотині, повіт Турка, Гаврило Мáксим літ ок. 50, неписьменний. Подаємо його без транскрипції, тільки як зразок вічливости й образовости вислову бойківського племени. Текст: Господу Богу Хвала і людьом! Бистися так мали, як ся мают броди з ледами, полонини з травами і потоками, як ся мают криниці з водами і студні по селах і по містах, і трактиєрні як ся мают з кубасами і шинками і з вендзенов солонинов, і шляхтузи як ся мают з мясами, шинки з горівками, трафіки з тютюнами, а маґазини з хлібами, а сто оборогів дідичів з сінами, сипні з хлібами, а стайні з худобами, а Вам, Господи Боже, здоровля і розуму доброго, много літ прожити і щастя абисте так годні всьо на віз піднятй, як сяде оса на корову, а сова на кота, і лис курку їмит, а вовк вівцю, а медвідь вола на полонині роздирає на колодю і жибисти по такім пакунку з грішми найшли як сами завбільшкй.

Подав проф. Мартинець Гнат.

НОВИНКИ.

На 1935. рік припадає тридцятьліття існування одного з найповажніших культурних огнищ, а іменно Національного Музею у Львові. Ювілей цей тісно звязаний з Іменем, котре вже перейшло до нашої історії, з Іменем Основника й Мецената Кир Андрея графа Шептицького.

Національний Музей це велика ідея, зреалізована відповідно до вимог модерного музейництва, а при тій нагоді виринає друге невідлучне Імя дра Іляріона Свєнціцкого.

Ідея й фінансова поміч з одного боку, — фахова й неутомима праця другого, дали у висліді твір — Національний Музей, — який може рівнятися з найкращими світовими музеями.

В тридцятьліття існування Національного Музею так Основник, як і Неутомимий Робітник, можуть бути горді, що дають українському Народові великий твір на дорозі поступу Його духа.

Третій З'їзд Представників Українських Галицьких Музеїв відбувся у Львові в салях Національного Музею дня 9. червня 1935. р. Музей „Бойківщина" заступали: др. В. Кобільник, інж. В. Кордуба, др. М. Скорик та львівський співробітник Музею мгр. Я. Рудницький. Докладний звіт із ходу нарад оголошено своєчасно в щоденній пресі.

Комітет Українських Обласних Музеїв (К. У. О. М.), вибраний 9. VI. 1935. р. на Зїзді Представників Українських Музеїв, якого справи веде в цьому році Управа музею „Бойківщина" в Самборі, видає майже що місяця бюлетені (писані на машині), де обговорюється біжучі справи нашого обласного музейництва. Досі видано три числа. Для навязання ближчого контакту й полагодження на місці деяких справ, члени Комітету відвідали музеї: „Стривігор", „Верховину" й „Лемківщину". Наші обласні музеї прибирають щораз більше характер історично-етнографічних, а в своїх збірках обмежуються до свойого району.

Історично-етнографічний обласний природничий музей „Бойківщина“ в Самборі заснував з днем 15. серпня 1935. р. обласний природничий музей — покищо при гімназії Рідної Школи в Самборі — при вул. Повтурня ч. 20, як осібний відділ музею. Кустос музею дир. др. М. Скорик приступив до упорядкування експонатів і з днем 1. вересня 1935. р. цей відділ музею „Бойківщина“ стане доступним. Проситься прихильників нашого музею надсилати природничі експонати (випхані звірята й птахи, овади, мінерали, зільники, прорізи дерев і т. п.) з бойківської области.

Щоби виказати красу й різноманітність бойківського мистецтва, уладила Управа музею „Бойківщина“ в Самборі від 5. до 12. травня ц. р. „Виставку народнього та прикладного мистецтва, — на фоні питомих зразків загально-українського“. Виставка відбулася в трьох салях „Укр. Бесіди“ в Самборі. Кромі експонатів музею „Бойківщина“, надіслала „Філія Союзу Українок“ зі Старого Самбора прегарні бойківські вишивки на предметах щоденного вжитку. До доповнення вишиванок виставки причинилися деякі громадяни зі Самбора й околиці. Бойківську різьбу заступали праці о. С. Даша, малярство - образи Дядинюкової й Козакевича, кераміку - вироби зі Старої Ропи. Виставку доповняля питома бойківська ноша. Цілість приміщена зі смаком серед цвітів творила гармонійній образ та дала доказ, що бойківське мистецтво займає поважне місце серед загально-українського.

Як іде праця коло зібрання географічних назов Бойківщини? Співробітник музею „Бойківщина“ мгр. Я. Рудницький відбув вчасі літних ферій 1935. р. ряд поїздок по Бойківщині, для доповнення топографічних назов. Працював в слідуючих місцевостях: Турка над Стр., Яблінка н., Бориня, Висіцьке н., Яблонів, Риків, Багновата, Зубриця, Завадка, Росохач, Мита, Довжки, Криве, Красне, Сможа, Тухолька, Хітар, Кальне, Лавочне, Тернавка. Дальші відповіді*) на географічний квестіонар нашого музею надіслали слідуючі ВП. Громадяне: о. М. Мосора, о. Я. Яхно, о. А. Левицький, В. Сакавчак, Д. Моссур,

*) Перший спис відповідей на наш квестіонар поміщено в „Літ. Бой“. ч. 5.

дир. Я. Думін, К. Добрянський, А. Яцків, Л. Гуменюк, М. Парипа й А. Міленовський.

Управа музею „Бойківщина" складає на цьому місці щиру подяку тим всім своїм прихильникам, котрі допомогли нашим співробітникам вчасі цьогорічних літних ферій, не тільки своїми цінними вказівками й радами в здобуванню наукових матеріялів, але й гостинно приняли.

Подаємо до відома прихильникам і нашим співробітникам, що п. Л. Крушельницька, вчителька в Головецькім — Бабині, розуміючи вагу та культурне значіння нашого музею, жертвувала прегарну збірку сорочок і запасок села Головецька, від найстарших кроєм та вишивками, що мають вже по кількадесять літ, до найновіших, захованих в питомому стилю. Також комплет жіночого одягу, куртак, чипці, ґердани, і т. п.. За цей щедрий дар складає Вельми Шановній Пані щиру подяку

Управа Музею „Бойківщина".

Рецензії.

J. Falkowski — B. Pasznycki: Na pograniczu łemkowsko-bojkowskiem. Zarys etnograficzny z 1 mapą, 29 rycinami i 9 tablicami. В-во: Prace Etnograficzne pod red. dra A. Fischera Nr. 2. Lwów 1935, Nakładem T-wa Ludoznawczego 8° стор. 132. — Праця двох молодих етнографів, що має за головну ціль, як це у вступі подають автори, устійнити етнографічну межу між бойками й лемками, робить враження пляново обдуманої та дбайливо опрацьованої монографії цієї межівної полоси. Праця поділяється на такі головні розділи: етнографічний терен, матеріяльна культура, соціяльна й духова культура.

В першому розділі находимо дбайливо обговорену квестію лемківсько-бойківської межі зі становища діялектології (шкода тільки, що поминено тут працю Рабіївної „Dialekt Bojków") й етнології та остаточно устійнено її з увагою на перехідні й мішані терени. В другому розділі опрацьовано матеріяльну культуру, в третьому не менш дбайливо соціяльну й духову культуру. Закінчує працю слівничок прізвищ, прозв і цікавіших льокальних слів. Зібраний у праці матеріял доказує, як багата є на наших карпатських теренах стара народня культура, як багато етнографічних явищ із неї було ще досі майже зовсім незнаних.

У загальному праця робить незвичайно корисне враження та ціл-

ковито сповняє видвигнене авторами завдання. Цікава вона й під методологічним оглядом, а саме тим, що бере на ввагу перехідні й мімані терени на межі двох етнографічних полос, чого досі не завжди перестерегали в наукових публікаціях. Наприкінці треба підмітити дуже прецізійне виконання рисунків і велику кількість (подекуди може дещо невиразних) світлин та врешті цікаво зладжену мапу даного терену.

К. ДОБРЯНСЬКИЙ абс. етнографії.

Появився друком „Przewodnik po Beskidach Wschodnich" Генриха Ґонсьоровского, накл. Кн. „Atlas" Львів—Варшава. Т. І. част. 1. стор. 283, формат малої 8-ки.

Перша частина І. Т. відноситься до бойківської области й подає загальні відомости, відтак досить подрібно важніші кліматичні місцевини, їх віддалення від більших міст, дещо з історії, кількість мешканців, важніші комунікаційні середники й шляхи, висоту кращих шпилів гір ітп.

Побіч інших туристичних провідників, що описують бойківську територію, слід підмітити, що це досі найкращий провідник по Бойківщині, опрацьований систематично, обласними пасами. Для мандрівника було би дуже побажаною річчу, щоб цей провідник подавав назви в місцевім говорі (бодай в скобках) та картини цікавих в природі, чи кліматичних місцевин. Нашим бажанням було б побачити скоро цього рода провідник в українській мові, бо досі кромі частинного провідника мгра Е. Ю. Пеленського: „Долиною Опору й Стрия" Львів 1933, українська мандрівнича література — повного — немає.

Провідник Г. Ґонсьоровского має річевий спис і збір назов, які доповнюють добре цілість.

М. О.

В. Кубійович і М. Кулицький: Адміністраційна карта Галичини, М. Кулицький: Карта греко-католицької львівської архіепархії, Львів 1935. — Як про зовнішне, технічне виконання обидвох карт приходиться говорити в самих додатніх суперлятивах, так у найменуванні поодиноких місцевин, головно коли йде про територію Бойківщини, авторам не повезло. Багацько бойківських місцевих назов автори подають не в українській формі, затираючи цілком безпотрібно їхню прозорість їхне правдиве походження, з другого-ж боку причиняючися таким робом до закріплювання таких перекручених назов на майбутнє. Ось кілька прикладів:

Недалеко Турки є місцевина, що її народ називає: Вижна й Нижна Тернова, коло Славська та сама назва в здрібнілій формі: Тернавка; в обидвох картах ці назви записано не в українській постаті тобто, як: „Тарнава", „Тарнавка". Байдуже, що в „Шематизмі Львівської Архієпархії" з 1930. р. стрічаємо вже „Тернавку" й байдуже, що про те вже писалося нераз. Коло Тернови в Турчанщині є село Соколіка; Тому, що є Вижна й Нижна Соколіка, тобто разом дві Соколіки, офіційна назва звучить: Соколікі, що автори без-

потрібно перевели на „Соколики". Чому не можна було подати в картах зукраїнізованої румунської назви Сенечів (в картах „Сенечіл"), згідно з народньою формою; хіба тому, що автори перестерегають поправности... чужих назов (всі нпр. німецькі кольонії на Бойківщині зазначено без закиду). Народ знає такі назви, як Ор(й)ове (а не: „Орів"), Довжки (не: Должки"), Суха (не: „Сухий Потік"), Багновата (не: „Бахновате") і т. п. Треба: Хащоване, як Жупане, а не: „Хащовання", але зате Плавя, а не „Плавє", як у картах. За давньою польською ортографією наше Уріч (= „у ріці, над рікою") передавалося з XVI. ст. як Urycz, з чого в офіційних картах усюди втерлася назва „Урич", в обидвох картах маємо „Урич", байдуже, що така назва неясна й що народ іншої, як Уріч, не знає. Найцікавіша річ, це перекручення назви: Літовища на „Лютовиська", на основі офіційного: Lutowiska.

Можна б іще спорити з авторами карт, нпр. на тему, чи „Орава", „Оравчик" це часом не Орява, Орявчик, „Матків" не Матьків, а „Райське" не Ральське, наведені приклади свідчать пророчисто про те, що автори обидвох мап не привязували більшої ваги до того, щоб бойківські місцеві назви вийшли згідно з їх місцевим розумінням і виговором.

Як виглядають інші назви, незв'язані з бойківською територією те питання теж не далося б вижидати одної відповіді, ми стверджуємо, що бойківські місцеві назви на обидвох мапах не випали якслід.

Я. РУДНИЦЬКИЙ.

Ворчів. Ґ. Деревляна посудинка, де переховують „ґльаґ“ — сир із телячого шлунка.

Ворчо́ватий. Ґ. Ґульовате дерево.

Во́ском кра́сьат яйце́. Пр.

Во́скочьити. К. Ор. Вископчити.

Воскресьіньe. Ґ. Так говорять про чоловіка, що виглядає дуже зле, мов би встав із гробу.

Во́скупо. Бл. Ст. К. О́скупо, скупо, по́скупо.

Во́ставили за єди́н рік ци́рьков, а типи́рь ци́глу по єдну́ — по єдну́ розьібра́ли“. Пр. Виставили...... Василь Ткачишин. 31. III. 35.

Во́старіламсьа. Пр. Я вистарілася.

Воста́рчьит. Волосатий. М. Мо́щьичь. Доволі. 4. Х. 35.

Восте́ґа, -ґи. ЖК Зн. Відламки з колоса ячменю або жита, коли доспілі.

Востріжницьі, востроки́. Міхн. Ремені в самім ходаці.

Во́тьe. Гв. Ст. К. Тут. Міхн. Во́тьі. Тут є, є. Вотьі во.

Впа́лосьа. К. Ор. Дісталося, лишилося. „Впа́лосьа тобі до́бре сьіно“.

Впа́сти в путь. К. Ор. Погодитися. „Мігєм да́як впа́сти з ним в путь“.

Впяли́тисьа. Яв. „Пявка впялиласьа в тіло“. Всалася.

Впасти в кут. Ґ. Говорять про поліжницю.

Впа́стисьа. Ґ. Статися, випасти припадково.

Впи́рид. Волосатий. Перше. Федір Ленко. 3. Х. 1934.

Впіти. Тернова Вижна. Вцілити, впялити. Шльаґ би тьа впів!

Впро́ва. Юнацтво, ч. 3—4. Вділ.

Впро́довжь. Пав. На протязі.

Врізники — нитки, що полишаються по виробі полотна.

Вробити. Макс. „Я не міг тої кобили вробити, а як ти її вробиш то буде ціна 25 дол.“ — була мова про кобилу, що не тягнула добре і не можна було її до того привчити; була Іванові Кулиняковi (з Ґалівки) не на руку. 1. II. 32 р.

Все. Пав. Завжди, безперестанно. Immer.

Все́рдитисьа. Михновець. „Все́рдиламсьа“. Аньцьа Пашьо́вичь, Ґрозьівска. 2. Х. 1934.

В Спасьіх, в Здвизьіх. К. Ор. Коло Спаса, коло Воздвиження.

Встанови́ти встано́ву — завести право; впровадити звичай.

Всуватисьа, -ваюсьа, -вашсьа,-ватсьа;-ватесьа. Михновець. Віддалюватися. „Я вже всуваюсьа“. Анцьа Пашьовичь, Ґрозывска. 2. X. 1934.

Всумішь.+ Пав. Змішано з...

Всьагди. Всюди. Желех. Всягде. Пав Всьагдй. Макс. „Нині всьагди біда“. Іван Мигаль Ґалівка. 7. VI. 32 р. Волосатий. Всьади. Федір Ленко. 3. X. 1934.

Всьако са трафят. Волосатий. Федір Ленко. 3. X. 34.

Всьаношьне,-ного. Всеночне.

Втанути. Ц. Увійти в щось, пр. смаровило в дерево.

Втевелити. Бл. Тевхнути, тевкнути кимось об землю, гепнути — trans. і intr.

Втека, на втеки. Пав. — Утеча, на втікача.

Втеки — дати ногам знати. „Я надійшьов, а він втеки“.

Втьікло, perf. Пр.

Втопець,-нцье Ст. К. Потопленник.

Втори+, утори. Пав. Стіна начиння в середині.

Воропати, - паю, - пашь, - пат. Пав. Учинити, змайструвати.

Втьажньі. Охр. „Він має ґрунт втьяжньі“. Ст. К. Втьежне. „Втьежне поле“.

Вугиль вовиржьите. Пр. Викинете вугілля. В. Ткачишин. 31. III. 35.

Вугльанка,-ки. Палиня, спечене на жарких вугіллях. Ст. К. Підпавка, -ки.

Вугнавий. Калущина. К. „Икавий“.

Вудити. Ґ. Зловити, витягнути.

Вужище,-щье. Ст. К. Довгий грубий мотуз, линва.

Вузина,-ни. Ст. К. „Страшна вузина“. Міцно вузенько. Бл.

Вуйко,-ка; вуйна,-ни+. Ц.

Вуйчьина,-ни. Вуянка. Охр. Вуй, вуйко, вуянка; вуйчіник, вуйчіна, вуйна. Яв. Вуйчіник, вуйчіний, вуйний. Вуєчний брат. Вуйчінка, вуйчіна, вуйна. Вуєчна сестра.

Вурда,-ди. Пр. Густа—сирватка, рідка — жьинтицьа. Ґ. Переварена сирватка з бундза.

Вушьивиць, - вцьа. Що має воші.

Вушньє, - ньі. Ст. К. Багацько вошей (coll.) Бл. Вн. Вушньй, - ньа.

Вуяш. Ґ. Короткий сірачок по „стан“, без рукавів.

Вчинити. Дц. Лб. Зробити.

Вчора, позавчора, позазавчора. Охр.

Вцілити в кого, в що. Охр. Трафити.

Вшьитко знищьили — з того зи всього

ничь... Всьо са минýло і ни знáю, на я́ке тáке ди́во заплéли. Ннись суéта, гризóта, малó де са дóльа трáфит“ . . . Волосатий. Федір Лепко. Мова про вислід війни. 3. X. 1934.

Вшчинитися. Яв. „Крілицьа вшчиниласьа. Породила шчиньата. Szczenięta.

Вя́зало. Охр. Знаряд, що вяже.

Вязáль. Пав. Припона. На вязали́. На припоні.

Вязьіньа. Пав. При завершенні стін будинку кладуть „вязьíньа“ в той спосіб, що гейби звязував, замикав стіни до купи — „пýтанцьі таплáтви“.

Вязáльа⁺. Яв. Binderin. Masc. вязáльник.⁺

Вя́зи⁺. Яв. Шия, карк. Кривовязий — одно вище одно нижче. Hochrückig.

Вя́кнути. „Як ньа стис, том ани ни вя́кнув“.

Вя́нути. Трава, зілля, чоловік вянуть. Примірати, схнути. „Вже вя́нут корольки́ жьи́тьа...“ — квіти... Макс. „Бив такий сильний мороз, що аж око вянуло“. Юрко Пухир, Вороків, рільник із Прислопа.

Вя́ли́й. Хоровитий, слабий, зівялий. Зелех. Вя́лий. Getrocknet, gedörrt; trocken, Жад.

Вяли́ти. Яв. Як хто виглядає зле, на того кажуть: „Звялили го“, не даючи йому добре їсти, заставляючи його до тяжкої праці, гризучи його. Partic. Звялéний. Охр. Вялити, звялити.

Вяльіти; звяльів. Яв. Ослаб, вихудів, пожовк. Adj. Звяльілий. Охр. Welk werden, schwach werden, entkräftigt sein, bleich aussehen.

Ґ

Ґабати.⁺ Пас. Напастувати. Ґáбати. Ст. К.

Ґáва.⁺ Пав. Пес, звір. Звичайно страшать малих дітей: „Тихо, бо дви, óнде ґáва.“

Ґáвзати. Ґ. Гніватися, нарікати на кого.

Ґавзувáти. Ґ. Боронити кого. „Сгавзувáвєм го на цимало.“

Ґáведа, -ди Пав. Гніздо ґадюк; ґавра.

Ґавíчити. Ґ. Ричати (худоба).

Ґáвка, -ки. Бурулька, головка, баня. „Бодáйис на сóбі тогди́ віни́ць ви́дьіла, коли́ на ци́рькві на ґáвцьі“. Ґ. Кругла, шкляна куля, подібна до корка зо шкла, щоб прасувати рантухи.

Гавкувати. Ґ. Вигладжувати шкляною кулею рантухи, щоб блищалися.

Гаврáни. К. Ор. Круки, ворони.

Гáвяз, -а. Symphytum officinale. „Гóят ним поломане кистьá варьáт корíньа, мéчьут до того трóха масла й обкладáют злóманьа.“ Ґ. Гавéзь. Синій квіток, подібний до „туї“.

Гадáє чоловік, що біду бе, а біда з горú та на нéго. Ц.

Гадáтисьа, -юсьа, -дашьсьа. Журитися, клопотатися. „Гадáюсьа, як динь перебúти, а ньічь переспати.“

Гáдка.⁺ Думка, жура. „Та зробúлам сúрцьу вóльу, ворожьúйкам гáдку“. Д. „Ідú, гадкú ни май.“

Ґад, -а, plur. гáди. Змий, гадюка. Макс. „То всьо так, як гáди з корчá випущені“ — вислів на означення, що ціла родина Бадьо так між собою свариться, як ті гáди. Іван Войтович - Турє. 14. VI. 32.

Ґадюґа, -ґи. Ст. К. Гадюка. Понайбільше говорять про лиху жінку.

Ґадьýк, -кá. Великий гад.

Гадьá, coll. „Там тáке гадьá“. Дуже багацько.

Гаéти⁺. Пав. Збувати, тратити. „Гаéти чьас“.

Гаїти кого. Яв. Охр. Jemanden stören in der Arbeit. Довго робити якесь діло, пинити.

Гайбá. 1) Störung. 2) Ausbleiben, Verweilen. Не гайсьа. 1) Не роби довго. 2) Nie baw się długo. К. Ор. Баритися, довго де перебувати.

Гайтáж. Ґ. Запір з деревом на річці. Коли більше спливів задержиться разом, зачіпивши одно одного й опісля вдасться з більшим трудом їх визволити, звільнити, щоб могли плисти далі.

Гáкати⁺. Охр. Говорити зáєдно: Га! Га! Гáкало. Що все гакає.

Галáйсвіт. Пав. Ходити галáйсвітом. „Ходити голим, білим світом“.

Галáкати⁺. Кричати на яструба, відстрашувати дики від „буль“. Пав. Галáкати, гаргалакати. Сварити, кричати. Макс. „Я їхав на кони дорогов, а він на мене галакав, але я прото поїхав“. Іван Федина - Потік Вел. 18. І. 32 р.

Галити, нагалити. Бл. Кому що. Stręczyć, nastręczyć. Ст. К. Галúти з робóтов. Скорити з роботою.

Гáличь, -чьа. Волосатий. Місцевина (окрýг). М. Мóщьичь. 3. X. 1934.

Гáличька, -ки. Волосатий. Місцевина. Михайло Мóщьичь. 3. X. 1934.

Гальмáт. Пав. Кусень, Край. „Гальмат дороги“. „Гальмат польа.“

Гальóв! Пав. Руш! Забірай!

Гальýкати. Пав. Ст. К. Кричати, сварити. Загальувкати. Закричати, вибити з памяти.

Гальá, гальá! Так відстрашують яструба.

Гам, -ма; гáльма, и.+ Пав. Гамівниця. Гам-давніше деревяний, роблений у формі „шифлі“, а привязаний до розвори; підкладували під деревяне, неоковане колесо, що висунувшись на такий гам, уже не оберталось, тільки їхало на гамі.

Гáмати.+ Охр. Ст. К. Їсти. Дитячий вислів.

Гамбарáс. Пав. Інтерес. „Без гамбарáсу.“ Рідко вживають.

Гамбиць. Мучна страва з олієм. Пав. Гамбець. Вівсяна каша на густо зварена, при їжі мнуть руками. Лб. В. Гуркевич.

Ганý дáти — догану робити, докоряти.

Гáньба, би. Пр. „Обй рикло́: Тáкем поробúв, що гáньба і стид... Мої, Біг дав, повдавáлисьа, що за ньіхтьом ни рýшьит“. 7. XI. 1934. Яв. Гáньба. Сором. Ганьбá. Łajanie. Ганьбúти. Łajać.

Гáньби задáти — знеславити. „Ни йди там, бо бис ми гáньби задáв.“

Ганьбúтисьа. Стидатися, соромитися. „А дивіт, пек би му бúло, він сьа мнов ганьбúт.“

Ганчьірька, ки. Шмата, що нею витягають горці зпід огню.

Гарáзд. Добре. Гараздúтисьа. „Єму не гараздúтьсьа“ — не ведеться. Добро, щастя. Охр. Ст. К.

Гаранкуєсьа. Ол. Дучимінська. Болехівщина. Грається, перевертається, пр. коти, хмари.

Гарáтати. Ст. К. Пав. Міцно, наосліп бити. Желех. Гарататі.

Гарбýз, - а, - и. Волосатий. „Бýльа“. М. Мóщьичь. 3. X. 34.

Гардьіти дакым. Пав. Помітувати, стидатися ким.

Гардовинá.+ Пав. Рід лікувального зілля. Malva crispa.

Гáрдо жьúти. Пав. Жити понад стан.

Гáркати.+ Пав. Викрикувати, визивати.

Гаркатьіти. Пав. Гáркати, голосно говорити.

Гармíдер.+ Пав. Голосна балачка, крик, ярмарок.

Гарувáти, + рую, ваш, ват — тяжко працювати.

Гарчьáти⁺ — „Пес гарчьúт“.

Гатара. Ґ. Висока гора.

Гáтра. Ґ. Новина, вістка.

Гáть⁺. К. Ор. Нáсип, млинська загáта.

Гáфа. К. Ор. Агафія (імя).

Гáфія, ії. Ц. Дихавиця, задуха, астма.

Гáчьник.⁺ Очкур при портках. Ст. К. Гачьнúк, кá.

Гачуга. Ґ. Бук, дерево.

Гашко. Пас. Гарно зодягнений легінь.

Гашковатися. Пас. Убіратися.

Гвáрити, -рьу, -ришь, -рит. Говорити.

Ге. К. Ор. Он, от, та. „Ге пропав би“. Геóнди. Онтам. Дц. Лб. Геонде. Ге, іде. О, іде.

Гебáнок, нка — гибель, половину менший від лáвки.

Гей—„Такóго понавбíцьат, що аж гей“. „Косúти ни вмі̂є, а жьинúтисьа, то гей, ще кобú й жьóна фáйна“.

Гентинá, гінтина, ни. Колені дощини. Ґ. Гінтúньє. Дощинки, клепки при бочці, цебрі й т. д.

Гéнто. Волосатий. Колись. Федір Ленко. 3. X. 1934. Гентовá Лб. В. Гуркевич, Колись.

Гéнтольі⁺. К. Ор. Калуш. Кілька днів тому.

Гéнци. Ґ. Дерево, довге 5 сяжней.

Гéпати.⁺ Пав. Бити довбнею.

Гéрци провáдити. Пав. Здужатися.

Гет.⁺ Охр. Йди гет! Weg!

Гúбати. Пав. Забірати, пропадати. Ст. К. Гúбай! Геть мені з очей!

Гúбла. Михновець. Пропадала. „За ним єм гúбла“. Анцьа Пашкóвичь, Ґрозьíвка. 2. X. 1934.

Гибцьá. Бóўчье. В. Гуркевич. Малий гибель (округле, перстеневате залізко з деревяною ручкою).

Гидь, огида, гúдúтисьа. Яв. Охр. Усе, чим мерзимося, ґидимося; мерза.

Гúйкати. Пав. Гнати худобу, кричати.

Гик. Макс. Стебло. „Ані гúка не дав, ані один сніп не дав“ — нічого не дав, ані одного стебла не дав. Євка Нанівська - Потік Вел. 14. V. 32 р. Дзв. Гор. Гик; гúчьа. Гичка, хвостик при яблоці, грушці, тютюні і т. д.

Гі̂ль. гіль. Пав. Гіляка.

Гимон. Дц. Дідько, злий дух.

Гиндригатися; фердемішки грати. Пас. Бавитися, забавлятися лоскотанням.

Гúнто⁺. Міхн. Давніше. Пав. Гі̂нто. „Колисьто“.

Гúнчаесье; скіритсье. Гор. Сміється. „Та чого сье так скіриш, га?“

Гі̂нчьáти. Пав. „Корова

ти̊нчьить, як хоче їсти".

Гир зробити. Ступниця. Garaus machen.

Ги̊ра. Пав. Необстрижене волосся на голові.

Ги́рджіти. Ґ. Хитрити.

Гире́ць, ги́рник, ги́рницьа. Охр. Що гирить майно. Marnotrawnik.

Гиринкова́тисьа. Ґ. Гратися, бавитися.

Гири́ти. Ст. К. Марнотравити. Охр. Нищити. Marnować, tracić, gubić. Жел. Ги́рити.

Гири́цьа. Охр. Місце, де гириться майно. Ст. К. Мізерія, дрібниця, марниця. „Ма́ю тро́ха то́ї гири́цьі, а по́тїм сьіда́й і плач".

Гирищьанки́, - но́к, недогризки з карусти.

Ги̊рка́ньа,-ньі. Пав. Рід неїдального гриба. Ст. К. Є два роди цього гриба: Гирка́нье - їдять. Скрипій. Не їдять.

Ги̊рни̊й. Пав. Великий, дивний, страшний.

Ги̊рньа́, гірньа́. Пав. Гори й люди в горах.

Гирньа́ки сьа посходи́ли. Михновець. Жильці з високих гір. 6. X. 1934. Пав. Горьа́ни. „Гіряни; люди з гір".

Гиртанки́,-но́к, plur. Горло. Міхн. Гарта́нка,-ки. Макс. „Він тримав его за гартанки́" - „за шию, за горло". Теодор Слохиняк - Старе Кобло. 19. VII. 32.

Ги́руватисьа. Дивуватися. Пав. Ги̊руватисьа.

Ги́рцати. Ґ. Про віз, що підскакує по камінистій дорозі. Ст. К. Ги́цати.

Ги́рчьа, чьі. Відпадок грубо-суковатого дерева. Пав. Ги̊рчьа. Грубий наріст на дереві, сук.

Гиршька̀тисьа́. Бавитися, лизатися. „Тильата сьа гиршькают."

Гирь. Слід. „Він сьа ди́вит, ци пи́льно миньї гирь пропаде". „Гирь би ти пропав!" Охр. Нпр. у клятьбі: „Бодаймусьа гир вигирив!" Щоб йому плем'я вигибло! „Гир би ти сьа загирив!" „Поли́каби ти пропала!" Ґ. Гир. Стид. Гн. Гирь. Mag. her, вість; новина; чутка. Пав. Ги̊р. Вершок, чубок.

Ги́ртавка, ки. Місцевина в Бистрому. Іван Крис. 3. X. 1934.

Ги́ря. Яв. Охр. Велике, розчіхране волосся. Ст. К. Ги́ра, и.

Ги̊ть би̊ло. Пав. Трудно було.

Гиц. Пас. Гаряче.

Гі.+ Гн. Пав. Гей, як, наче. Дзв. Гор. Ги.

Гід. Яв. Вигода. Wygoda.

Гідна ґазди́ньа. До речі, го-

сподиня. „Дóбра на всьакий спосьіб“. „Гідну дьітúну ни тре бúти, линó погóйкати, а нигідне бий і ни послýхат.“ Охр. Гі́дний.+ Godny. Пав. Лагідний, добротливий. Л. Мш. Гінний. Добрий.

Гікати. Пав. Скочивши в холодну воду, згікується.

Гікой. Пав. Наче то.

Гільнúк. Ґ. Галуззя, віття.

Гільньá, - ньí. Пав. Гонитьба, біганина. „Гільньá псів“.

Гільавий, гильистий. Бл. Вн. Гилястий. „Гільава верба“. Ст. К. Гúльавий. Конаристий, галузистий.

Гінтúна,-ни. К. Ор. Дощинки.

Гісцьовé. Пав. Коли чирак в однім місці гоїться, а в однім викидає, кажуть: „То гісцьовé“. Бл. Гостьові руки. Руки, що по них на голові викине струп. Гостець не злюбив їх.

Гінтьáй. Ґ. Парубок.

Гіщеванець. Ґ. Рослина, схожа на льон; лік на зуби.

Гіщúцьа. Ґ. Рослина, подібна до гіщеванця; лік на жіночі хвороби.

Главосьіки. Усічення голови св. Івана Хр. „На Главосьіки ни їдьàт капýсти, чьасникý, мáку, бо тотó мàє гóлову“. Ґ. Главосьік.+

Глагоїти. Гор. Успокоїти, втихомирити.

Глàдитисьа. Яв. Догаджати собі, щоб „подібним“ бути - гарним.

Глáдка їда. Ґ. Добра, добірна їжа.

Гладóнцьі. Ц. Горці на молоко.

Гладьýський. Ц. Гладонечкий.

Глаїти, - ю, - єш, - єт. Ц. Доповнювати, заступати. „Мандибýрка все глаéт: кýрка, гýска, кàчка й чоловік держàт себé нев. Вна фундамент під усьачинý“.

Глей. Ґ. Болото, грязюка. Охр. Вода в криниці наносить з собою дрібну глину, що зветься глей — намул.

Глéнути. Пав. Глодати, кусати. „На толоцьі ни є що раз глéнути“.

Глúбати. Охр. Graben. Копати. Яв. Коли по дощі скотя „пасе (ся)“, тоді кажуть: глúбає, grasen.

Глибóкий, - кого. Ст. К. Місцевина. Михновець: Глубóкий Пóтьік. Місцевина. Іван Крис. 3. X. 1934.

Глúвіти. Охр. Ст. К. Згливілий сир.

Гливкúй. Ст. К. Закальцьоватий, недопечений хліб.

Глúницьа, - цьі. Пр. Глинянка (люлька). В. Ткачишин. 31. III. 35.

Глúнути,-ну,-неш,-не. Михновець. Схнути. „Вна за ним глúне, вмре“. Анцьа Ташьавичь, Ґрозьівка 2. X. 34.

Г л и́ п а т и.+ Пав. Кидати поглядом.

Г л и с т а́ к, к а. Волосатий. Місцевина. Михайло Мощьичь. 3. X. 1934.

Г л и с т о в а́ н и ц ь, н ц ь а — цитварове насіння.

Г л и т а в и й. Ступниця. Dziamdzia.

Г л и́ ф а. І. Альс. Ясень. Шпиль гори.

Г л и́ ц ь і.+ Ц. Поперечні дощинки (щаблі) у драбині.

Г л і й. Яв. Ст. К. Г л і г, gen. глóгу. Głóg. Деревце.

Г л о є н а́. Уживана на плоти. Грч. Г л о ї н а.

Г л і т н о.+ Пав. На стації, як купують білєти.

Г л і ф а, к а л ь е ф. Ів. Альс. Ясень. Литий топорець з мосяжу.

Г л о д а́ т и, -д а ю, -д а ш, -д а т — їсти, кусати щось дуже тверде.

Г л о ї т и. Пас. Лагодити.

Г л о́ т а.+ Охр. В м л и н і в е л и к а г л о́ т а. Ciżba. Ґ. Багато людей. Жк. Велике переповнення. Пав. Ст. К. Г л о т а́. Натовп, стиск.

Г л о́ т а т и. Охр. Schlucken. Połykać. Проковтувати.

Г л у б і н к а. Пав. Рід гриба в лісі.

Г л у м и т и с ь а. Пас. Викривлятися.

Г л у́ п а т и с ь а. Забавлятися. „Н ь а й с ь а д ы́ т и г л у́ п а ю т, о б и́ н и з а с п а́ л и“.

Г л у х а н ь а.+ Ґ. Тиф.

Г л у х м а н.+ Охр. Глухий.

Г л у́ ш а. Ґ. Тиф, глухання.

Г л ь й о ф а. Ґ. Жовна.

Г л ь а б а.+ Ґ. Трудно, тяжко.

Ґ л ь а́ д а т и.+ Макс. „Щ о т и ч о л о в і к о в и ґ у д з а г л ь а д а ш“? — бідú шукаєш. Миколай Ба́дьо—Турє. 14. VI. 32. К. Ор. Г л ь а д а́ т и, г л ы і д а т и. Пав. Г л ь а́ д а т и.

Г л ь а д и б і д а. Охр. Vide б і д о г л ь а д.

Г м а́ т а т и.+ Пав. Гнути.

Г н а д. Пав. Леміш. Ст. К. Н а д, у.

Г н а́ д и т и. Пав. Прибивати леміш до плуга. Ст. К. Н а́ д и т и, -д ж у, -д и ш, -д и т.

Г н е т і н к а. Ґ. Плесканка сира, головно наготовлена на Великдень. Яблінка Нижна. Г о м і в к а, и.

Г н е т ь. Охр. Wnet. Пав. Г н и т ь. Скоро, зараз, незабаром. Макс. Г н е д ь. „Я б у д у в і д д а в а т и г н е д ь“ — небаром. Катерина Бобкович. Лібухова. 10. II. 32 р.

Г н и́ л а (д о́ л ь і в Р о́ с т о к а м и п л и н е́). Волосатий. Михайло Мо́щьичь 3. X. 1934.

Г н и л и́ й, а́, е́. К. Ор. Лінивий, а, е.

Г н и л и́ ц ь, -льцьа, -гниле, мокре поле.

Г л и́ н и ц ь а, цьі. Пр. Глинянка (люлька). Василь Ткачишин. 31. III. 35.

Гни́льчьик, -ка. Місцевина в Бистрому. Іван Крис. 3. X. 1934.

Гнилюх Гнилий. Бл. Вн. Гнило́шьи, шьа Гнила жінка.

Гнильа́чька, ки. Волосатий. Болотяне, мочаровате місце. Михайло Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Гнильачьки́, -чьо́к — зогниті „бу́лы̂“.

Гньі́зда дльа кро́льів. Волосатий. Углиблення для кроков. М. Мо́щьичь 3. X. 34. Пав. Гньіздо́ на крольу. Місце, де вкладають крокву.

Гньіти́ти. Пав Ст. К. Припікати, припалювати. „Хльіб пригньіти́всьа“ — порумянів від огню.

Гньівни́к,-ка́, plur-ки́. Що гнівається. Охр. „То мій гньівни́к“ — що з ним гніваюся.

Гньій,-но́ю, plur.-нної̈. Волосатий. Обірник. М. Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Гньійни́й,-а,-е. Волосатий. Погноєний, справлений обірником. „Ма́ло ма́є гньійно́ї зимльі́“. Федір Ленко. 3. X. 1934.

Гньійни́цьі. Волосатий. Дошки при возі, що в них возять обірник на поле. Михайло Мо́щьичь 3 X. 1934.

Гнучьки́й⁺. Пав. Елястичний.

Го́блати. Охр. Ст. К. Тяжко косити, бо або трава нечемна, або коса тупа. Корова го́блає й голодна йде до стайні.

Говдува́ти. Ґ. Збиткувати, жартувати.

Го́віти. Ґ. Нидіти, мізерніти. Пр. Говіє з го́лоду.

Го́вша. Ґ. Купа, брила, нпр. го́вша цукру — голова цукру.

Гоготьіти,-чьу,-тишь,-тит. Тремтіти, труситися зо зимна.

Го́ден. Пав. Сильний, дужи́й. „Хто годен, тот не голоден“. К. Ор. Го́дний. Годньі́йший.

Го́дьі. Михновецьь. Би́ло гризо́ти, що го́дьі“ — на стільки. Анцьа Ташьович, Ґрозьівка. 2. X. 1934.

Гогози⁺. Ґ. Червоні ягоди, що ростуть у лісах, з винно квасковатим смаком.

Годи́на. Ґ. Погідна пора. Гн. Го́дина. Погода. Наша година — час.

Годи́ти. Як Бо́гойко годи́т, то й на во́дьі воги́нь гори́т.

Годитсьа. Охр. Годитсьа піти на крестини, коли просьат“. Пав. Годи́тисьа. Вільно, належиться. „Не годитьсьа в сьвьато робити“. „Так сьа го́дит.“

Го́дьі. К. Ор. „Де го́дьі“ — дебудь. „Сьадте де годьі“.

Г о д о̀ в а н к а, г о д о̀ в а н и ц ь. Прийняте батьками чуже дитя за своє. Гн. Г о д о́ в а н е ц ь, г о д о́ в а н о к. Вихованець. Макс. Г о д о́ в а н е ц ь — дідько. „М о г о б р а т а г о д о́ в а н е ц ь з а д у ш и в“. Іван Лопушанський — Лопушанка Хомина. 31. III. 32 р.

Г о́ й д а. Охр. Eine ausgelassene Dirne.

Г о й д а́,+ adv. Охр. При колисанні. Г о й д а т и. Колисати.

Г о́ й д а н к а.+ Пав. Колисанка.

Г о́ й д а т и,+ гейдати. Пав. Колисати.

Г о́ й к и. Крики. Г о́ й к а т и.+ Кричати. Яв. 1) Кричати: Гоп! Гоп! 2) Сварити.

Г о л е н ь е́. Ґ. Всяке збіжжя (зерно) крім вівса. Яв. Г о л и н а̀. Жито й пшениця. Пав. Колосисте збіжжя.

Г о́ л й̊ й.+ Пав. Незагорнений, тільки в сорочці. Ц ь і в к о м г о́ л й̊ й. Нагий. Макс. В т і к а й г о л и й, б о с е л о г о р и т ь. Михайло Яворський—Бусовище. 6. II. 32 р.

Г о́ л и н ь. Пав. Кість.

Г о́ л и́ ц ь а. Охр. Го́ла гора.

Г о л и ч к а. Пас. Жебрачка.

Г о л и ш, ш а. Охр. Hołysz. Яв. Parasit. Самбір.

Г о л і н к а.+ Охр. Го́лень.

Г о л і р у ч. Яв. Голоруч.

Г о л о в а́ м и н ь і з т и м і д е́ — журюся.

Г о л о в а н ь і в, - н о́ в а. Михновець. Місцевина. Іван Крис. 3. X. 1934.

Г о л о в а́ т е н ь. Ґ. Велика, лісова рослина, з грубим билом, квите червоно.

Г о л о в а́ т ь і. Ц. Сніпки, киччки пошивати спід і верх стріхи.

Г о л о в а́ ч ь. Жк. З. Бияк „опіхàти“ зерно в ступі.

Г о л о в а́ ч ь к а.+ Пав. Деревина на краю ліса, смерічка.

Г о л о в а ч ь к и́, - ч ь о к — зужиті сніпки. Желех. Art Strohbündel zum Dachdecken.

Г о л о в и́ щ ь е б и т и в с х л а! Дзв. Гор.

Голо́вка.+ К. Ор. Див. М а т о ч и н а.

Г о л о в н и̊ й.+ Охр. Воша з голови. Kopflaus.

Г о л о в н и́ к, п о г о л о в н и́ к. Охр. Що розбиває голову, розбійник (головництво). Пав. Г о л о в н и́ к. Убийник. Гн. Гн. Г о л о у́ н и́ к. Воша; убийник.

Г о л о в н и́ц т в о. Пав. Убийство. Гн. Г о л о у́ н и́ ц т в о.

Г о л о́ в н ь а.+ Недогарок. Охр. Недопалене к и м а́ ч е, надгорілий патик.

Голода́, pl. „В е л и́ к і г о л о д а́ б и́ л и.“

Г о л о д н і в к а.+ Охр. У худоби. Hungershöhlung. Пав. Г о л о д н ь а̀ в к а.+ „Слабина (у худоби між клубом і ребром)“. Ц. Г о л о д я н к и́.+

Г о л о д н ь а́ к. Охр. „Що заедно голоден“.

Голодрйґа.+ Пав. Непевна особа, лотер.

Голоме́тичь, чьа. Пав. Голодранець, голотинець.

Голоморози. Охр. Морози, коли немає снігу.

Голо́мша,+ -ші. Ст. К. Збіжжя, що його колос подібний до ячменю, а зерно до пшениці; колос у дві гранки. Пав. Голо́мшьа. Бурян, що одурює. За́дур. К. Ор. Голий ячмінь.

Голо́мшьити, приголомшьити. Пав. Задурити, ослабити память.

Голопу́п, ець.+ Охр.? Бл. Голопупок, галацьуцько. Гола пташина, маленьке дитя.

Ґолопу́пови. Волосатий. Місцевина. Михайло Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Голопя́тник. Охр. ? Ц. Голодрянець, нуждар. Бл. Szubrawiec.

Голоса́—„Ни всьі голоса́ йдут у нибиса̀“. Пішли́ голоса̀ по всьіх вирха́х, як ма́мка вми́рли“.

Голосни́ці. Ґ. Отвори на дзвіниці, щоб голос дзвонів розходивсе далеко, також діри в скрипках.

Голосни́цьа, -цьі. У „прика́жьеньім“ буці творяться в середині листки, що „друтсьа, ґи папірь“ Міхн. Плужок при скрипці. Гн. Горло, гортанка. Охр. Голо́сницьа. Stimmorgan.

Ґоло́тник, -ка, -ки — голодрянець.

Го́льавий. Охр. „Свиня, що має шерсть курту і рідку“.

Гомоти́ти, гомотіти. Охр. Яв. „Гомотит мя; гомотит ми ся“. Zbiera mi się na wonity. „Млоїт мя“. Nie dobrze się robi. Нпр. „Мені з меду гомотитсьа, або: „Від меду гомотит мя“.

Гоне́ньe. Яв. Verfolgung.

Гонити. Бл. Вн. „Дитина гонить губками“ — ломить губки.

Го́нитьсьа. К. Ор. Махається, слабо стоїть.

Го́ньір віддава́ти, зньати́ — шанувати; не віддавати належної пошани, чести. „Ви з ме́не го́ньірь зньали́, а я з вас во́зьму“. Волосатий. „Ни є го́ньірь“. Федір Ленко. 3. X. 1934.

Го́нцьі. Горці. Го́нцьі попльіта̀ти. Дротовати горці. Гн. Го́ньцьі. Горшки.

Горяздьіти — доходити до добра.

Ґо́рап. Пав. Бич, кнут.

Горба́ньа. Охр. Пільний горб.

Го́рбки, -ів. Пр. Місцевина. Михайло Ткачишин 12. XI. 34.

Горбове́ць. Охр. Горбатий-чи може жилець з горбка?

Го́риво, -ва. Ц. Паливо — Охр. Го́рево. Opał. „Лихе з тих дров го́рево!“

Горі. К. Ор. До гори.

Горі Вирхо́м. Пр. Місцевина Михайло Ткачишин. 12. XI. 34.

Горівча́ний чоловік. Ґ. Пяниця. Цілий горівчаний. Великий пяниця.

Горі горо́в. Міхн. До гори, на гору дорогою.

Горі Ди́дьовов; горі се́лийти в горішний кінець Дидьови; в горішній кінець села. Горі сто́лом: Ой май старосто сором -
Подивися горі столом;
На западі по три пили,
Ми по штири заробили.
Гв.

Горіни́ць⁺, горіли́ць⁺. Пав. Навзнак.

Горішне́ць. Ґ. Вітер з гір.

Горішний Кони́ць. Пр. Частина села Михайло Ткачишин. 12. XI. 1934.

Го́рлати. Охр. Aus voller Gurgel schreien. Яв. „Кричати зі всього горла".

Го́рницьа.⁺ Яв. Поле, що іде під гору.

Горньінчьа, -чьати, -та. Горнятко. Охр. Горньінчьа.

Горовати. Охр. Вижче йти, стояти, старшувати.

Городови́на. К. Ор. Городина. Гртич. Горо́довина́.

Городьба́. Макс. „Пра́во моєї городьби́" — „просто мого плота, загородження". Миколай Дзюс — Лінина Вел. 11. VII. 32. Дзв. Гор. Городьба́, и. Огорожа.

Горон іж. Охр. Пес стоїть горон іж.

Горо́дник, -а, городни́цьа, -цьі. Що завідує огородом.

Горо́днина, ни. Городовина.

Гороїжьитисьа.⁺ Пав. Ставитися з висока.

Горо́м. Розлуч. Верхом, ве́ршком, горою. Пав. Го́ром, до́лом. Горою, долиною. Волосатий. Го́ром би́ло. Горою було. Федір Ленко. 3. X. 1934.

Горстка, пригорща. Охр. „Дві горстки землі". Garść. Жменя. Яв. Го́рстка. Гн. Госьть.

Горохо́виньe. Охр. Бадилля й листя з гороху.

Горува́ти. Пав. Виставати на верх, визначатися.

Горує. Міхн. Понад верх (горщок масла).

Гору́ньа, -ньі. К. Ор. Гірка.

Горьавка. Пав.
Відти гора, відти друга
А відти горьавка.
Меджьи тӯми горойками
Там моя більавка.

Горьачьи́на, ни. Гостина, при похороні. Желех. Горя́чина.

Горьачи́тисьа. Пав. Денервуватися.

Гостинець, гостин. Стрийське. „Тобі дорога, тобі дорога, а мині гостин битий".

Гости́ць.⁺ Пав. Ревматизм.

Гото́вий. Неминучий. „Як не хльіба, гото́ва сми́рть!",

Гоц.+ Пав. Скік, підскік. Гóцадрала. Пав. Смішний танець, невміло танцювати.

Гоцáк.+ Пав. Танець, гопак.

Гошúтися. Макс. „Ти сі бабо не гошú, ти сі бабо не піднимáй — не будь пишна, горда, не йди високо". Анна Вархоляк — Головецьки. 19. IV. 32.

Гóшьів, -ова. „Кадú їдемé Гóшьів, нóнде Мóчьари, а Рьáбе сме лишьйли." „Фурман" з Михнівця. 6. X. 1934.

Грабáльі. Шумячий. Що громáдять сіно.

Грабáрь, рьа. Що копле гроби.

Грабéвник, -ка — малий сверлик.

Грабéвно, -на. Д. Держальце при граблях. К. Ор. Грáбівно. Держак до грабель.

Грабíльа, льі. К. Ор. Жінка, що гребе сіно.

Градобить. Ґ. Дерево, вшкоджене градом.

Градобýрник. Ґ. Чарівник, що по повірі народу, має силу відвернути град.

Грáйка. Пав. Мельодія грана на інструменті, а співана сьпіванка.

Грайкú — музики, танці. „Ї грайкú в головí".

Грамота. Охр. Документ. Грамоту кому вичитати — виганьбити. Pater-noster komu wyrycytować.

Грàмусити. Пав. Товкти, місити.

Гранúця.+ Ґ. Рід мху, подібний до ісляндського. Волосатий. „Попíльá границы Устріцької Кáньчьова". Попри кордон... Михайло Мóщьичь 3. X. 34.

Гранúчьитсьа. Пр. „Дзвиньáчьий і Шьáндровиць гранúчьитсьа" — межується. В. Ткачишин. 31. III. 1935.

Гранка; гранчастий.+ Охр. Полукіпки кладуть у чотири гранки; двòгранчастий ячмінь; пильник має чотири гранки. Свєн. Грань — шість граней в полукіпку. Яв. Грàнка. Полукіпки складають у гранки; колос у дві, чотирн гранки. Дц. Лб. Кордон, границя.

Гранчьáк, ка. Пр. Чотирогранний ячмінь.

Грань.+ Яв. Вугілля, що жаріє. Пав. Кант. Гранчьáстий. Кантовий. Бл. Граняк.

Грьáди. Лб. В. Гуркевич. Полиця під стелею.

Гренджали. Ґ. Короткі санки возити патики.

Грьéди, Ст. К.; грьедú. Ґ. Подовжні бельки в кожній курній хаті, прикріплені до повали на кінцях, де складають дрова й мокре шмаття, щоб висихало.

Гриби. Охр. Шильук,

песьанка (песінка, Ст. К.), черванка (червоньа́к, червоньаки́, Ст. К.), солодьушка, глива, голубінка, більак, рижка, підпеньок. Яв. Корбан, ри̂жка, підпеньок, козарь, гірка́ньа, мури̂муха, глубінка, гли́ва, солодьушка.

Пав. Гри̂би̊: Більак, чьорньа́к, сосньа̀к, глубі́нка, сморжьі, ри̊жки́, щьітки̊, корбани̊, підпинькй, земне серце, мури́мухи, ги̊рканьі.

Гри́бівка. Волосатий, Місцевина. Михайло Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Грибли́цьа, - цьі. Залізна щітка чистити коні. Гн. Гре́блица. Пав. Грабли́цьа.

Гри́бльа, льі. Пр. Місцевина. Михайло Ткачишин. 12. XI. 1934. Ґ. Гребля. Дорога. Ст. К. Гре́бльe, льі. Насип землі.

Грива́чь, -чьа́. Пр. Овес, похилений колоссям у один бік. Ст. К. Коса́ч.

Griве́ша. Ґ. Бура вівця.

Гризо́тник, -ка. Що спричинює собі й другим журбу.

Гри́мати. Яв. 1) Стукати сильно. 2) Міцно сварити.

Гри́мявицьі. Гв. Громові гри́моти.

Гри́злись ьа. Журитися. „Гри́зласьа, гри́зласьа, пок яґо́мосць жьи́ли, а на ста́рісьть ни є де перебйти“.

Грім би тьа за́бив! Дзв. Гор.

Гріхів полишитися. Позбутися...

Ґ. В гріх упасти. Невчасне народження.

Грозь. Пав. Грубезний.

Громадьа̀ник, -ка — громадянин.

Громовин свьата. Ґ. Св. Іллі й Пантелеймона, а це тому, бо тоді найбільше громів.

Гро́шьі стара̂ти. Михновець. Придбати... „Хотів ви́носити (яйце), би му гро̊шьі стара̂в“. Анцьа Пашьо́вичь, Ґрозьівка. 2. X. 1934.

Гру̂ба во́да; гру̂бий ґа́зда — велика вода́; багатий господар. К. Ор. Гру̂бий. Великий.

Грубжьи̂вять. Пав. Більше грубий, ніж треба.

Грубо̂вінь. Бл. „Дуби такі грубовінь, що страх божий!“ Ст. К.: Грубе́вінь.

Гру̂дка си̂ра — малий бундз К. Ор. Плесканка сира.

Грудьй. Бл. Вн. „Таке грудьй!“ Wielka gruda.

Грузити. Охр. Куна грузить ногами в снігу глибше, ніж ласиця.

Грузний. Ґ. Заболочений.

Ґ р у з ь, г р о з ь, ґ р у з к и й. Охр. Грубий черевань; грузити.

Ґ р у з ь. Ґ. Болото.

Ґ р у н ь, -н и. Ґ. Невеличкі горбки, що можна ще орати. Гн. Л. Мш. Г р у н⁺, г р у́ н и к. Горб, гора, горбок.

Пав. Г р у н⁺. Горбок на збочу гори, хребет гори.

Шумячий. Г р у н, -а, ґ р у́ н ч ь и к, - к а, г р у н о́ к, - н к а.

Г р ь а д а́. Яв. Grzęda.

Грьаді́ль⁺, - льа. Волосатий. Подовжна часть плуга. М Мо́щьичь. 3 X. 1934.

Ґ р ь а д к и́, plur. Михновець. Місцевина. 3. X. 1934. Ст. К. Г р ь е д к и́, -д о к. Малі шматки поля під городину.

Ґ р ь а́ з н о. Охр. Грозно. Vitis. О в о ч м а є р і с н і ґ р о з н а.

Ґ р ь а́ з н у т и. Пав. Стряґнути в болоті.

Г р ь а́ н у т и⁺. Пав Упасти, вдарити. „Г р і м г р ь а н у в“.

Ґ у́ б к а. Пав. Гриб, що виростає на корі бука, що має вид малоґо дашка. Ґаку ґубку, вже висохлу, варять у лузі (вода з попелом); по вивapeнні сушать і товчуть обухом топора або чим іншим, аж поки не змякне. Так виправлену губку вживають до креміня та кресала.

Ґугів. Дц. Лб. Гукання молодших дівчат по співанні, нпр. на пасовиську або в лісі; так дають знати хлопцям, де вони.

Ґ у г н а в и й.⁺ Ґ. Чоловік, що говорить невиразно. Ст. К. Є ’ к а в и й. Пав. Г у́ г н а в и й. Чоловік, що говорить носом.

Ґ у г н о т і т и, г у г н о ч у, ґ у г н о ч е ш, г у г н о ч е. Охр. -- Пав. Носом говорити.

Ґ у г у г і в. Ґукають старші дівчата по коломийці, або в танці на забаві. Дц. Лб.

Г у д а̀ к, - к а, plur. ґ у д а́ к и. Волосатий. Музика. Олена Ребенчьа́к. 3. X. 1934.

Г у́ д ь і в В е́ р ш ь о к. Волосатий. Місцевина. Михайло Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Г у д і т и.⁺ Охр. „П о р о ж н а б о ч к а г у д и т“.

Ґ у́ з е р о⁺ Ст. К. Жк. 3. Грубший кінець снопа й клеца.

Ґ у́ з ь а.⁺ Пав. Кричать на пса: „Г у з ь а, н е р у ш!“

Ґ у к,⁺ к а, к и. Бас.

Г у л ь а́ к, - к а, - к и. — гуляка.

Ґ у н ц в о́ с т в о, в а. Hundsfötterei. Ст. К. Г у́ н ц в о т. Жк. 3. Великий шкідник.

Г у́ н ч ь и й. Пав. Гончий.

Г у́ н ь а, н ь і. Волосатий. Сірак з рукавами, що їх не вдівають на руки, тільки звязують на переді вовняним шнурком. До цих рукавів укладають деякі речі, звязавши їх на кінці. „За́гартка з рукава́ми; ни́ґде в Польщьи ни носи́ли. Щье Гаври́-

ло ма́є“. Федір Ленко. 5. X. 1934.

Гу́пкати. Ст. К. Стукотіти, тупкати. Макс. „Як він на мене гупкає та гупкає, то мені серце будяком стає“. Петро Павлович — Страшевичі. 22. IX. 31.

Гурдитисьа, вурдитисьа, Охр. Молоко згурдилосьа — коли спражене покаже білі платочки, тоді кажемо, що звурдилося.

Гу́рі! Пав. „До гори! д горі!“

Гу́ркало⁺. К. Ор. Водопад.

Гу́рма⁺. Пав. Купа. „Гу́рма овиць“.

Гурман. Охр. 1) Гурман соли — kilka kg. 2) Більший камінь. Гурманье — більше каміння.

Гу́рний. Макс. „Щоби суд не казав, що я гу́рна така, зуфа́ла така“. „Та не будь тако́в гу́рнов бабов“. Воля Кобл. — Ганусся Пелешок. 24. V. 32 р.

Гу́ром. Макс. Тот жид повідат, що пасли гу́ром“ — гурмою, цілою громадою. Федьо Хорт з Білича. 2. II. 32.

Гурче́льа, -льі. К. Ор. Посудина, точена з верби.

Гусарі́ська Польа́нка. Волосатий. Місцевина. 3. X. 1934. М. Мощьичь.

Гу́сарь, -рьа, -рьі. Пастух гусей.

Гу́ска⁺. Пав. Плетена булка, струцель.

Гусли. Яв. Скрипки.

Гути́ра. Ґ. Купа, пр. каміння.

Гутити. Ґ. Про ведмедя, що „гутит“ — гудить.

Гу́цати⁺. Пав. Торгати колискою, колисати.

Гу́цьанка, -ки. Гойданка. Пав. Гу́цанка. Колисанка.

Гучьа́ти⁺. Пав. Гудіти; грати на басі.

Гу́щьава, -ви. Гущак; дуже густий ліс. Яв. Гуща́к. Gęstwina. Гн. Гу́шчава. Корчі, лісок.

Гущьа́к⁺. Пав. Молодий, густий ліс.

Гу́яш. К. Ор. Куртка. Вживають тільки у вижній верховині“.

Ґ.

Ґа́джьала. Пав. Два коліщята на взір під йми при кроснах.

Ґаджьу́лька. Пав. Катулька.

Ґа́зда, ґазди́ньа. Господар, господиня. По ґаздо́х. Гн. Ґа́зда. Mag. gazda.

Ґазьдьіський син. Господарський син.

Ґа́йда.⁺ Пав. Сопілка. Гн. Ґа́йда. Дудка, фуяра.

Ґа́йдати, даю, даш, дат. — Говорити безпотрібне. Гн. Ґойдати. Грати на дудку.

Ґалаґа̀н, на́, ни́. Ст. К. Грубі, мідяні гроші—австрійська чотирокрейцарівка. Ґ. Галага́н.

Ґандо́лити. Пав. Говорити незрозуміло.

Ґарк. Міхн. Вязи, карк.

Ґарі́чька (кольі́чько), ки. Волосатий. Колісце при веревені. М. Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Ґа́ри. Ц. Вижолобини в рамцях, де вкладають шиби, щоб не кітувати вікон.

Ґатьі. Гн. Mag. gatya, штани. К. Ор. Ґа́тьа. „Білі штани з грубого полотна, підстанники, калєсани". Волосатий. Ґа́тьі. Федір Ленко. 3. X. 1934.

Ґва́вту льіпи́ти. Ст. К. Дуже плакати; кричати. Макс. „Я чув, як єго жінка ґвалту ліпи́ла" — кричала. Ян Терлєцький, с. Миколая — Росохи. 17. 5. 32.

Ґвалт. Макс. „Він собі їде сміхо́м і ґвалто́м". Василь Дилин — Пшанець. 23. IV. 32 р.

Ґеба. Дц. Лб. Стара, худа корова. Пав. Ґеби́й. Пустий неврожайний верх. „За часів Генрика III. в Німеччині коло року 1036—1056 є згадка про замок тюрму над рікою Саля, що звався „Giebichenstein". К. Ор. Ґе́ба, -и.

Ґебудза́ти. Пав. Котити без порядку, зсувати в долину.

Ґе́дзитсьа. Міхн. Ґзиться скотина. Ст. К Хлопці договорюють, щоб „імі́ньє" ґе́дзалося:

Ґедз, ґедз, тарада́й,
Задри хвіст та біга́й!

Пав. Ґзи́тисьа⁺. Ґедзатися, тобто скоро бігати, літати, оберігаючись так перед оваднею.

Ґелева̀тий. Пав Череватий.

Ґе́лево⁺. Пав. Черево.

Ґеле́тьа. plur. тьі. К. Ор. Коновя, коновята. Дзв. Гор. Ґиле́тьа, тьати, та. Ґелетка; ґарнець, дірочка.

Ґенґо́ритисьа. Пав. Задаватися; триматися гостро. Заґенґоритисьа — завдатися, запишитися; робитися гордим.

Ґерґельо́ха, ґерґелицьа. Пав. Висилений довгим уживанням ґрунт; неврожайниця. Вх. Ґербели́ця. Рослина. Calandria granaria.

Ґи́дзати в о́чьи — докучати. „Ма́ют миньі в о́чьи ґи́дзати, я йду гет".

Ґи́дзнути — покотити.

Ґйдия. Пав. Сук; брила. Ст. К. — щось грубезно велике.

Ґинґири́цьа, цьі. Кукурудза. Пр. Ґинґири́цьа найста́ршьа.

Ґинґиричьа́на мука̀. Кукурудзяна мука.

Ґинджьа́ра. Пав. Незручний знаряд, пр. грубе, криве веретено.

Ґиньа̀тний — що не хоче їсти; ніжний, делікатний. „Такий гиньа́тний, що е́“. М. Турянська. Тернова Вижна.

Ґйррр! Пав. Мати, жінка, відзивається до немовляти, бавлючи: Ґйррр!

Ґйцкати. Пав. Дорікати.

Ґіджьо́ри, plur. К. Ор. Верхи на дахах з дахівки.

Ґляґара́. Гор. „Біяй до склепу ґляґара́“. Скоро.

Ґна́бати. Макс. „Чи він його очивісне ґна́бав, аби він зробив астамент?“ — чи він його дійсно нудив (змушував)... Іван Пліш — Турє. 29. 3. 32.

Ґнйрати. Пав. „Щось робити, поправляти ні се, ні те, больби не дармувати — по привичці“. Ст. К. Пи́пнати.

Ґо́ґодз. Пав. Збитий в купу вузол. Вовну або клоччя збивають у ґо́ґодзи.

Ґо́мби, ґо́мбицьі. Волосатий. „Ґу́дзи“ волосся. Федір Ленко. 3. X. 1934.

Ґо́ра̀льі. Л. Мш. Коралі.

Ґоц. Л. Мш. Коц.

Ґраґар, а, plur. і. Ст. К. Сволок, повздовжний, грубий бельок; на ньому спірається повала, стеля; іде серединою. Міхн. Дерево, що держить повалу в хаті, Волосатий: ґра́ґарь, рьа, рьі. Бельки. „В стайни є й пьать — ґазда си́льний, що великий товар накладат, має тылько. В хи́жьи єде́н або три“. М. Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Ґрам. Пав. Мабуть походить від Оґрам (мадяр); давніше робили тут по лісах.

Ґрасува́ти — зачіпити; напастувати.

Ґриф, кампак. Міх. Прилад діднимати дерево. Ґ. Ґриф. Дрюк, закутий на кінці залізом, щоб підважувати й стягати дерево. К. Ор. Залізо, трохи гостре, примоцьовують до дерев'яного дрюка — рушають ним полусанок з клецами.

Ґрозьівка. Пав. Жінка з Ґро́зьови.

Ґро́зьова. З Ґро́зьови Макс. — Настуся Роман. 26. IV. 32 р. Назва села.

Ґрон. Пав. Грубий, металевий гріш.

Ґ. Ґрони. Колишні срібні ґульдени.

Ґрудзи́. Ст. К. Гриби, подібні до рижків, що теж квашать їх. Ґ. Ґрузьі.

Ґрунт. Пр. „Ннись хто на ґру́нтьі — ни варту́є ничь. Хто зась має пи́нцьію, то але́... Дава́й яйце́ за два гро́ші“. Василь Ткачишин. 31. III. 35.

Ґу́здратисье. Ст. К. Робити щось пиняво, бабратися. Бл. Ґва́здратися.

Ґуле́бй Пав. Два колісцята в кроснах; рухомо завішені

на них дві ничьі́льницьі.

Ґульа́ш. Гн. Мад gulgás, пастух до коров, волів; воляр. Ґ. Ґу́ляш. Полонинський пастух. Пасічна ad Надвірна.

Ґу́ляр. Пастух.

Ґу́мбівка, - ки. Пр. Місцевина. Михайло Ткачишин. 12 XI. 34.

Ґура́льньа, - ньі. Гоΐральня.

Ґушьа⁺. Пав. Наріст на тілі.

Д.

Д но́чьи. До ночі. „Я заба́вивсьа в Ту́рцьі до ночьи". „Ид ви́чьирьу". Під вечір. Яв. „Ид вечіру прийди". Koło wieczora.

Дабає. Ґ. Кажуть, видиться, „пода́бат".

Да́вань, ньі — да́ванка. Ст. К. „Яка́сь да́вань до́бра би́ла, коль так во́ду пьешь".

Дава́ч, давачі. Охр. Geber.

Дави́ти бу́льі. Душити бульбу. Колочье́ньі бу́льі. Розтерті з молоком.

Да́відки — звідкись. „Мо́же да́відки що при́йде".

Да́вньі ро́ки. Волосатий. „В да́вних ро́ках". Михайло Мо́щьичь. 3. X. 1934.

Давні́чко май. Ґ. Досить, дуже давно.

Да́ґде. Де, на якому місці. „Ба́ба да́ґде впа́де, вже на ньі значно́, а хло́пови ничь; ба́ба все чьо́рна". Желех. Гн. Да́где.

Дай Боже щастьа! К. Ор. Боже помагай!

Да́кий, а, е. Деякий, а, е. „Іду́, мо́же да́кий ґра́йцарь зарo̍бльу".

Да́коли — деколи. „Да́коли таке́ ми ви́гварит, що зимльа́ підо мнов горит".

Да́льій. Пр. Далі.

Данни́к. Ґ. Відробок за часів панщини; також дарована робота для кого.

Даньє. Ґ. „Доза, порція зачарованого зілля, подана кому в питті".

Дараба.⁺ Ґ. Декільки збитих разом бревен спливлювати річкою.

Даре́мницьа, цьі. „На що на даре́мницьу гварити"?

Дари́. Міхн. Дарунки.

Дармий. Ст. К. Даремний.

Дарми́цье, цьі. Ст. К. Даренщина, легко набуте. „Кобий хто на те́бе роби́в, ти би дарми́цев жив".

Дармодайка. Яв. Охр. Прелюбодійниця.

Даст Біг — „Ма́йите сир?" „Даст Біг, ни є".

Да́та. Ґ. Раз дати худобі в жоліб пашу.

Дати дра́ла.⁺ Пав. Утікнути.

Дати на тӱк. Пав. Дати знак; на здогад; моргнути.

Да́тисьа во́знакӱ. Пав. Датися в память, наприкритися.

Да́чьий. Дечий. Пав. Дачьі́й; дачього́.

Да́чька, ки.+ Пав. Податок. З. Жк. Дачька́.

Да́щьо. Дещо.

Два ду́тки. Два австрийські крейцарі.

Два люди. Два свідки. „Возьми́ си два люди, приведи́ до-хи́жьі зробиме́ лад". Ст. К. Два чоловіки.

Дваѐ — dual. masc. „Пішли́ дваѐ до міста.

Дви́гань, ни — двиганка; двигання.

Двизьіти — стугоніти. „Хлоп, як ішьо́в, зимльа̀ двизьіла, а смирть го борзи́йко зьіла". Желех. Vorsichtig etw. spannen, anstrengen.

Дви́рцьі, дви́риць. Михновець. Дверці. Анцьа Пашьо́вичь. 2. X. 1934.

Двійник, ка. Пр. Ячмінь у дві гранки.

Двійньа. Бл. „У двійньу́". В двійці.

Двійньата.+ К. Ор. Близнята; дві бочівочки, разом злучені, носити їжу в поле.

Дві не́дьільі. Пр. Два тижні. В. Ткачишин. 31. 3. 35.

Двір. Яв.: в дворі—we dworze; на дво́рі — draussen; на двір іти — hinausgehen; до двора іти — do dworu iść; з дво́ру іти до хати — von draussen; з двора́ вертати — vom Hofe zurückkehren; з на́двору — draussen.

Двірньа́. Охр. Hofleute.

Двірньа́к, ньака. Свиня, що ходить по дворі, а не зачинена на годування. Ст. К.

Двічи, тричи.+ Ґ. Два рази, три рази.

Двоєти. Охр. Двічі щось зділати, або сказати. Яв. Двоѐти. Повторяти, пр. „Отче наш".

Дво́рище.+ Охр. Місце, де стояв двір. Ч. Дво́риско. Площа під забудовання.

Дворовати. Охр. Калити й моч віддавати.

Дево́ра, дивора. Охр. Пр. „Звірі якусь таку девору мали дивну, що нападали людей перед потопом". Сміливість. Unerschrockenheit, Keckheit.

Девятоси́льник, ка. Ц. Безбильний девятосил.

Дего́дьі. К. Ор. „Де як, дебудь".

Делькотати, дилькотати. Охр. Серце делькоче з переляку.

Дербати. Ґ. Старатися про що.

Де́рга.+ Пав. Дека, грубе полотно.

Дергáчка. Ґ. Деревяний прилад, чесати льон.

Деревеніти. Охр. Ноги деревеніють на дощ, від зимна. Erstarren.

Деревúще.+ Свєн. Домовина, гріб. К. Ор. Трумна. Гн. Дéрево.

Деревльаники. Дц. Лб. Деревяні, довбані черевики.

Деревньá. Бл. Багато дерева. Пав. Деревньá. Деревяний матеріял до будови. Макс. Деревяні части будинку — зруб. „Він продав деревню за 1000 зол.“ Лібухова.

Деревьáний. Шумячий. „Хóдит, гі деревьàний“ — не своїми ногами. Деревьáний Івáн — с. т.

Деревьанка. Дц. Лб. Скажений, затроєний спірт.

Дерéти пірьа. Міхн. Скубати піря з дробу.

Дер їм лицé. Пр. Завдавав стиду... В. Ткачишин. 31. III. 1935.

Дéреш.+ Охр. Кінь. Schimmel. Чоловік дерешоватий. Szpakowaty. Гн. Mag. deres, стовп, слуп; лавка.

Дéржава. Ґ. Óбшир, óбсяг, що займає одно село. Охр. Держава. Haltung. „За моєї держави ґаздівство било іначей“. Zur Zeit meiner Wirtschaftshaltung.

Держак.+ Охр. Дéржално.

Держьáти в кáрбах. Пав. Тримати в слухняності (твердій опіці).

Дерзкúй. Пав. Мýжній, сильний, здоровий.

Дерно, дерен. Охр. Гачú. Пояснення недокладне. По мойому повинно бути: Дачú, муріг. „Під дерном іти“ — рід клятви. Коли хто право собі робив до якогось кусника поля чужого, то при свідальниках брав на голову дерен (дерно) і на колінах, або і право відходив кусник поля, що за нього розправа заходила. Спів до того обрядку: „Як дерен тяжить мені на голові, так няй буде мені тяжко і на тім світі, сли на неправду кленуся“. Під дерном відійшов тото поле.

Десвед. Пав. Хиба, недомагання.

Десь са трáфит... Волосатий. Михайло Мóщьичь. 3. X. 1934.

Децва. Ол. Дучимінська. Болехівщина. Сміття.

Дешьáвше пущьáти. М. Зубрицький. Дешевше продавати.

Джаган. Ґ. Прилад розбивати тверді предмети. Ст. К. Джаґáн. нý, ни.

Джáраб, ба, би. Ц. Кособ деревина.

Джмáрдати. Ґ. Іти, волочитися за ким, пр. дитя, пес.

Джуркало-льце. Ґ. Дже-

ґрело, що вишливає з середини землі.

Джа́ри — пусті, мочароваті місця.

Джвагньіти. Пав. Кричати, галасувати.

Дженджу́ра. Ґ. Рослина, що виростає в полонинах; корінь її добрий лік на груди.

Джигу́н, джи́гати. Охр. Stossen. „Джигнув кочергою". Яв. Джи́ґати. Джиґу́н. Stosser, Stecher.

Джьавольіти, джьавульіти. Пав. „Дьіти в чькольі джьавульат".

Джьа́вори. Пав. Крики; криклині діти.

Джьа́воронок[+] — жайворонок, молибіг. „Си́рце сьа сьміє, весело́ й ста́рому, як над ни́вов моли́боги, джьа́воронки засьпіва́ют".

Джьа́воронок зимови́й-кочубей посмітюх, (Galerita eristata, die Haubenlerche).

Джьарьа́кати, -каю, -каш, -кат. Пав. „Галасувати". „Дьіти джьарьа́кают".

Джьавра, -ри. Пав. Крикліва жінка.

Джьеренчьа́ти. Пав. Дженчати. „Збитий горниць джьеренчьи́т".

Джьи́ґа, - ґи. Пав. Сильна, непосидюча, напасна жінка.

Джьума̀рь, -рьа. Чумак.

Джьу́хати — виливати з розмахом воду.

Дзи́ґар, -ра, plur. ри. Ст. К. Папіроска. Макс. Він єст такий бреха́ч, що би за дзи́ґар присьиг". Федьо Яник з Недільної. 14. XII. 1934.

Дзьа́вкати.[+] Пав. Кричати, гавкати.

Дзьам; дзьама. Пав. Худий; худа й висока (ляма?).

Дзвиньа̀чьий, Дзвиньа́чього, в Дзвиньа́чьім, по Дзвиньа̀чьому. Дзвиняч гор.

Дзві́нка, ки—дзвонець (Fringilla chloris, Grünling).

Дзво́ни при во́зі. Ц. Багра.

Дзеленчьа́ти.[+] Пав. „Сухий горох (у стручу) дзеленчьи́т".

Дзер.[+] Пав. Квас. „Квасний, як дзер".

Дзера.[+] Дц. Лб. Сирватка з клябаного вівчого молока.

Дзи́бель. Ґ. Вовк.

Дзиґоньіти. Пав. Труситися від зимна. Ст. К. Дзиґоньіти. Стояти на зимні.

Дзьє́бринь. Ґ. Рослина, похожа на кропиву, з білим квітом.

Дзьа́ма. Лб. В Гуркевич, Мясо на молоці варене.

Дзьема Ґ. Юшка, росіл. Дц. Лб.

Дзьйобак, дзюборуб. Ґ. Жовна.

Дзьо́бенка, ки. Ц. Торбина.

Дзюби́на. Ґ. Прилад, закін-

чений залізним дзюбом, до роботи при дереві в лісах.

Дзюбоніти. Бл. Вн. „Дитина дзюбонит“ — невиразно говорить щось.

Дзюня́ (ье). Ґ. Порося.

Диби́рь, брьі́. Макс. Дебе́р. „Вони мають поле понад таку дебе́р“. „Вони мають співку в тій дебри́“. Іван Головецький — Головецьки Гор. (Бабина). Старий ґазда. 26. IV. 32 р. „Вигнав пасти в дебрю“. „Він сказав мені: Не маю права в тій дебри́ пасти.“ Марія Боднар—Лінинка. 17. IX. 31 р. Охр. Дебер', дибир', де́бря. Stok. Яв. Де́бря, ди́бря. Лаґідна прірва. Дебряньский. Що мешкає в дебрі.

Ди̊би̊.⁺ Пав. Щудла, кайдани. „Йти на ди́бах“.

Дивдерево.⁺ Ґ. Модрина. Михновець. Ки́дра, дри. 2. X. 1934.

Диви́тиса. Волосатий. „Наньа са диви́ли у Варшьа́ві“. Федір Ленко. 3. X. 1934.

Диві́ти, ю, єш, є. Ц. Стати чудаком.

Диво́вище. Охр. Дивовижа. „Люди дивлятьсьа на колію, як на яке диво́вище“.

Ди́во дивне́ — „Ди́во дивне́, що тот хлоп мо́же ви́пити“.

Диво диво́ване. Свен.

Диво́тни̊й. Пав. Дуже дивний.

Дидьівки̊. Пав. Місцевина.

Дидьі́вце. Пр. Мешканці села Дидьови.

Дидьо́вих. Верта́ти з Дидьо́вих — з Дидьови. Дидьо́ва — село. Саме так: З Голове́цьких. Голове́цьке (и). Макс. На запит, де мешкає Михайло Музичак, років 62, він відповів: „В Голове́цьких“. 18. 3. 32 р. „З Биньо́вих“ — з Беньови.

Ди́ко, а, и. Пр. Деко. „Сьім ди́ків“.

Дику́н. Охр. Яв. Wildmann.

Ди̊лина, ди̊ль.⁺ Пав. Мостина.

Дилькнути. Яв. Охр. Пр. Стоїть, стоїть, а далі дилькає; слабий на ноги не може довго стояти право тай дилькоче. Яв. Дилькота́ти. „Серце дилькоче з переляку“.

Дилюва́ти.⁺ Пав. Мостити; класти міст на болоті.

Димика́ти би́ріг — підмулювати, обривати беріг. „Наґули́ла во́да і димика́ла би́ріг, димика́ла і хи́жьу забра́ла, поне́сла“. Пас. Димикати — бити.

Ди́мина, ни — частина тіла, від пупцьа понад пас нижье“.

Ди́мениця, цьі. Нарва під пахою — коли на пальці

ERRATA:

Стор. 12, 9 р. знизу замість діяслова має бути дієслова
„ 12, 6 р. „ „ примовляють має бути промовляють
„ 14, 7 р. „ „ б іліший має бути біліший
„ 15, 3 р. (у відкличнику) знизу замість на зовні має бути назовні
„ 16, 1 р. „ „ „ з матерялу купованого має [бути з купованого матеріялу
„ 21, 1 р. знизу замість з рогаоленя має бути з рога оленя

Видає Музей Тов. „Бойківщина“ в Самборі.
Редаґує Колеґія. За Редакцію відповідає д-р В. Кобільник.

З друкарні Йосифа Мецґера в Самборі.